

د خالق او مخلوق

ترمنځ د واسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پېشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation

Tel 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11564

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى ۚ اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنع دواسطی پیژندل

د «الواسطه بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شیخ الإسلام ابن تیمیة «رحمه الله»

٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن: قاضي محمد شعیب «صافی»

(ح) المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبد الله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .. حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١ - العقيدة الإسلامية ٢ - الايمان (الاسلام) أ - العنوان

١٨ / ١٨٦٥

ديوي ٢٤٠

رقم الايداع ١٨ / ١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

د کتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ د واسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن

عبد السلام ابن تيميه ر ٤٢١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري

جها نكيرا باد مس شيخ وله پشاور پاكستان

د چاپ نيټه ١٤١٥ هـ ق / جمادى الثاني -

د چاپ شمير (١٠٠٠) ټوكه

فهرست

- د موضوع سرلیک (عنوان) مخ
- د ژباړن سریزه الف
- د مصنف لنډه پيژندنه ج
- د خپرونکي سریزه ا
- د الله (ج) او بنديگانو ترمنځ د واسطې معنی ۱۸
- چاپي قرآن ولوستلو او عمل يې ورباندې وکړي ۲۰
- رسولان د الله او بنديگانو ترمنځ د احکامو لويه برخه واسطې ۲۴
- غير مشروع واسطه ۲۹
- فرښتو او انبياؤ سره د تکليف لري کولو واک نشته ۳۱
- په الوهيت سره د فرښتو او انبياؤ نيول کفر دی ۳۳
- علماء د رسول الله ﷺ او امت ترمنځ يې يواځې د اسلام ۳۵
- د خلقو او پاپايانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دی ۳۹
- شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري ۴۳
- د امان په حق کښې اعلیٰ طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس ۵۳
- دواپه مشروع طريقی دی .
- د عاداتي او مدعو له دواپه وته کته رسوی ۵۷
- په الله باندې توکل او يواځې د الله تعالې وېره او اميد ساتل د
- توحيد څخه عبارت دی . ۶۶
- هغه استيا چې الله پيدا کړې دی انکار نوي نشي کيدای . ۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دَ ثَبَارِینِ سَرِیزَہ

نحمدہ و نصلي على رسولہ الکریم، انا بعدہ
 دا بشکارہ او یقینی خبرہ دہ چی دانسان
 دخلقت او پیدا یست خجہ اصلی مقصدا هم دادی
 چی دی به د الله تعالی عبادت او بندگی کوی، او
 د سورة ذاریات د غه مبارک آیت (وَمَا خَلَقْتُ
 الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) د دی مدعی د ثبوت
 یو خرگند د لید دی، هکله په د غه مبارک آیت
 کنبی الله تعالی فرمایلی دي: او نه دی پیدا کړی ما
 پیریان او انسانان مکړودې پاره می پیدا کړی
 دي چه هُما عبادت وکړی. (او انسان هله دکمال
 مرتبې ته رسیدی چی د الله تعالی په عبادت او
 بندگی کنبی د الله پاک د حکمونو مطابق په سبی او
 حقیقی معنی سره عبد جوړشی.

همدارنگه په دې کنبی هم شک نشته چی
 انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی، اولکه چی
 الله پاک فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَا
 هُمُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ... الا یه (۱))

ب

په هڅه کښی د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په
جسمي او معنوي لحاظ د لوړو صفتونو لرونکی او
د زیاتو ځانګړتیاؤ څښتن دی، چی په دغو ټولو
ځانګړتیاوو او صفتونو کښی یی بیا عقل د پام وړ
امتیازي صفت دی چی الله ږ، په ده باندې د
هغې پیرزونه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو
په لرلو سره نشی کولای چی د الله پاک د بندگی
او عبادت اقشام، او همدارنګه د عبادت کوونو
کیفیت او طریقه وپېژنی او بیا په هماغه طریقه
باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو
باندې مشغول شی، او عبادت یی د الله تعالی د
رضا حاصلولو سبب وګرځی، او بالاخره بیا هغو

جنتونو ته د ننوتلو جوګه شی د کومو وعده چی
الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخی الله پاک انبیاء
علیهم السلام را ولیزل، ترڅو د وحی په رڼا کښی
انسانانو ته لار ښونه وکړي او همدوی په دنیا
کښی د هدایت حاصلولو په برخه کښی دیواختی

= او یقیناً عزت وړ کړی دی مونږ

اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه
او دس یا ب کښی.

ج

مرجع په توګه سره وپیژندل شی.

د اسلامي امت سترو لارښود محمد رسول الله هلي
الله عليه سلم په ټولو انبياؤ کښي اخروني او غوره
پيغمبر دى او کوم کتاب چې په پاندي نازل شوى دى
هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل
دى، او شريعت يې کامل او مکمل دى.

پس په دغه کامل او مکمل شريعت کښي خلقت
د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې دوى په شرعي
امور وکښي د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد
قياس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بيا هم يوزيات
شپږ خلقي د وسيلې متعلق په دې عقیده دي
چې الله پاک ته د ذواتو فاضله و واسطه کول
يو ضروري او لازمي امر دى! دوى په دې برخه
کښي د خپل ناقص عقل او فاسد قياس څخه کار
آخلي او وايي:

دلته په دنيا کښي د حکومتونو تعامل او طرز
العمل داسې دى چې کله واليانو، وزيرانو او نورو
دولتي مشرانو ته غوښتنې کونه يعنې عرائض د
واسطو د سفارش نه پرته د عارضينو له خوا نيغ په
نيغه وړاندې شي، نو بيا کله داسې وي چې هغه
هيڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

داسی وی چې د عارض په کټه په کښی کوم
مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسی
دغه راز دوی وایی: کله چې شوک واسطه ونه
لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې
په یوایي ځان ورتلل که ناشونی نه وي نو د زیاتو
مشکلاتو څخه خالی هم نه وي.

همدارنگه دوی وایی: کله چې یو سري
صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته د والیانو
او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او
غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوې دولتي
مسئولين بیا د خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره
د دغه سري عریضی او غوښتنلیک ته سببه زیات
اهمیت ورکوي.

دوی د خپلو دغو خود ساخته فمقد مسوې تعقیب
وایی: عوام الناس یعنی عادی خلق په دې ځا طرې
گناه کاران دی نو د هاجتو نو د پوره کولو او د خپلو
ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله
په کار دې چې ذوات فاضله، یعنی اولیایي کرام، نیکان
بندگان واسطه کاندې چې د الله پاک دربار ته یې
غوښتنې وړاندې کړې.

دوی بیا د همدغه اټکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

د اوليايي گراما و نیکا نو بند کا نو قبر و نو ا و مراد و نو
ته و ر د رومی او د غیر مشروع اعمال و اقوال و
مرتکب کړي .

د الواسطة بين الحق والخلق، په نوم رساله
چې پښتو ژباړه (ترجمه) يې ستاسې په وړاندې قراړ
لري، د اسلامي دعوت د يو مخکښ، مبارز او مجاهد
شخصيت شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله لخوا
د دغه ډول واسطې نيولو د څرنگوالي يعنې
مشروعيت او عدم مشروعيت په برخه کې
د قرآن کریم او نبوي احاديثو په رڼا کې په ډېره
مدلله توګه سره ليکل شوي ده، او د دغه مسئلې
د وضاحت او روښانه کولو په لړ کې يوه ډېره
قيمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې مجر
مهمد وايي: د دې وړ ده چې په طلاؤ سره وليکي
شي او په اسلامي ټولنه کې د عمل او عقيدې د
اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي
د مطالعې په مهال خپله کينه او تعصب شاته وغورځوي
نو هتمابه ورته دا خبره مبالغه نه بلکې حقا و
حقيقت ثابت او معلوم شي .

ګرانو لوستونکو! مخکې لدې چې د نوموړي
رسالې په ژباړه باندې پيل کوم لاس مه ګڼم چې لومړي

دراسته دکتا مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیہ رح په لنډه دولسه
د وویژنم ادبیا مود یوڅه وخت پیاړه د خپروونکي
په سریزه (مقدمه) کښي چی په خپل ذات کښي یوه ارزښتناک
او کتوره لیکنه ده مشغول و ساتم، اودا په دی خاطر چی په
آیند کی په مینه اور غبت سره خپلی مطالعی ته د کتاب
تر پای پوری ادامه ورکړی .

په پای کښي ستاسو توجو دی ټکی ته دوم چی د
خپروونکي سریزه له دی امله چی اوبزده وه نو جلا شما
دراسته وړانه کړل شوه اود شیخ د خپلی لیکنی سره یی تسلسل
په نظر کښي و نیول شو چی په دی ترتیب سره تر (۱۷) مخه پوری
سریزه ده اوبیاد (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمی منتخب کتاب
شروع کړی .

پس دادی زه د وعدی مطابق په لومړی مقصد پیل کوم
اود الله تعالی څخه سوال کوم چی مونږ تر لومسلمانانو ته
په صراط مستقیم باندی چی د منعم علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لاسوهه تلو توفیق راکړی .

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۵۱۴ ه ق .

دَمُصَنَّف لَنْدَا پِیژندنه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد
ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن
محمد بن تیمیة الحرانی الدمشقی دی .

تیمیة دده نیایی بی نوم وچی اصل دده د جد
اعلی (محمد) مور او په خپله زمانه کښی یوه داسی
عالمه، واعظه او تقوی داره بنحیه وه، چی په خپل قایل
او سیمه کښی یی په علم، پوهه، زکات او تقوی کښی
ساری نه درلوده او بیا دهنی د اولاد په سلسله کښی
تیمیة دهنه چا لپاره تخلص وگرځیدلو چی دهنی سره
یی په علم او زکات کښی مشابهت او ورته والی درلوده.
شیخ الاسلام ابن تیمیة په ۶۶۱ هـ ق کال کښی
د ربیع الاول د میاشتی په ^{۱۱}نېټه د حران په ښار کښی
زین یدلی دی، او کله چی تاتاری یو غلگرو فوځونو
په ۶۶۷ هـ ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ، نو
شیخ د شپږ و کلونو په عمر وچی والد صاحب یی ری
او د کورنی نور غری د حان سره واخستل، او دمشق
ته مهاجر شول، ده په دمشق کښی خپلی زده کړی
ته چی په حران کښی یی پیل کړی وه ادامه ورکړه، او

ط

په لنډه موده كېنې يې خپل تحصيلات پای ته ورسولې.
 خوښه چې نوموړې د لوړ استعداد، قوي حافظې
 او اعلیٰ زکات څښتن و، نوله دی کبله د خپل تحصیل
 په دوران کې د هر فن په زده کړه کې د ټولو همدسره
 انډیوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حیثیت او مقام
 درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته
 سپارلو چې کله به ترینه کوم ملګري او یا استاذ پوښتنه
 وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتیب
 سره تیر کړه لکه څنګه چې به یې استاذ درس وراکړی،
 همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به یې ستاينه او محبت
 کاوه او ملګرو به یې د ده د خدای وراکړی استعداد
 په برخه کې حسد مشرعه یعنی غبطه درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمہ اللہ د هغو ریښتینو او واقعی
 علماؤ او مجاهدینو له جملې څخه دی چې د دعوت الی
 الحق په میدان کې یې په ژبه، قلم او تورکه سره
 د جهاد وظيفه ترسره کړې ده، او خپل مسؤلیت یې
 د خپل دس مطابق په پوره ایمان داری او خلوص سره
 رفع کړی دی.

د دعوت بنیادي مقصد یې د شرک او بدعاتو رد
 د الله تعالیٰ وحدانیت او یووالی ته د خلقو را بلل، او
 په اسلامي ټولنه کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم

د سنتو او طریقو معمول کړجول و، او په دغه لاسه
کښی دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده
او نه یی درله پر داساته .

ابن تیمیه رم د اسلام په تاریخ کښی د دعوت او جهاد په
لاسه کښی هغه خلاندۀ څیره ده چی خپل ټول عمر یی
د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع،
او د اسلام د د بنماتو په مقابل کښی په قتال او جګړه کښی
تیر کړی دی، او په دغه برخه کښی یی داسی ستونزې
او کړاوونه کالی دی چی تاریخ به یی تر قیامت هیرنکړی
دی په خپل عصر کښی بیساره علی حواله خاوندو
الله پاک ورته په خپله مهربانی سره داسی علم
او پوهه ورکړی ده چی د عقل خاوندان وراکه
حیوات پاتی و .

حافظ عمر بن علی البزازی لیکلی دی چی یوه ورځ دی
د دی حدیث متعلق (لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ)
و پوښتن شو نو زه په دی اړه داسی مفصل بحث
و کړ چی یو لوی ټوټ کتاب ترینه جوړ شو .

ده د اهم لیکلی دی چی د تعجب وړ خبره لاده
چی شیخ یوزیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښی
په داسی حال کښی تصنیف کړی دی چی د مطالعی لپاره ورسره
هیڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یادو څخه په خپلو

تالیفاتو کڻی ٻٽول هغه څه ذکر کړی دی کومو ته چي خوځا
 و؛ د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د هغه ډول
 او مؤلفینو او ردوی د تالیفاتو نومونه یی په تفصیل سره
 بیان کړی اولیکلی دی.

د غه رازده د ټولو هغو کتابونو نومونه په کومو کڻی
 چي د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر
 دی، په فصل او باب سره په ګوته کړی دی، او چي کله د غه
 تصانیف د خپرو نکلونو د مطالعې لاندی نیول شوی دی منو
 الحمد لله غلطی په کڻی مندل شوی نه ده.

امام مذهبی لیکلی دی چي شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه
 څنگه چي د صحابه و او تابعینو د اراؤ او مسلکونو په باب
 کافی معلومات او اګاهي درلوده، د غه رازیی د څلورو
 مشهورو مذهبونو متعلق هم داسی مطالعه لرله چي کله
 به ترینه په کومه مسأله کڻی پوښتنه وشوه نو ده به وکله
 په دغه مسأله کڻی د څلور واړه مذاهباو اقوال په تفصیل
 سره مدلل بیان کړی.

ذهبی د اهم لیکلی دی چي ده د قرآن او سنت په استناد
 سره په ډیرو مسائلو کڻی داسی فتواګانې ودرکړی چي
 هغه په څلورو مذاهباو کڻی وجود نه لري ښه ډول لیکلی
 دی چي نوموړی هېڅ کله د کوم معین او ټاکلی مذهب پر
 اساس فتوی نه ده ورکړی بلکڻی د هغه دلیل پر بنیادی

ل

«صحيح»
 حکم کرځا پځي د ده په نزد ستځي ثابت شوي دي. ذهني
 وایي په دي برخه کښي د ده مقصد د رسول الله صلي الله
 عليه سنت او د سلف صالحينو طريقه ژوندی کول او رواجول و
 علامه کمال الدين ابن زملکان ویلي دي:

کله چي به د ده (شيخ الاسلام ابن تيمية) نه د علم په یون
 کښي سوال و شواو ده به په بحث شروع وکړه، نو اوریدونکي
 اولیدونکي به داسي گمان کاوه چي کښي دي د دي فن څه پرته
 په بل فن باندی نه پوهیږي او داسي گڼله چي بل هیڅوک
 د ده په شان په دي فن کښي معلومات نه لري.

د شيخ د علي مجلس د حاضرینو د جملی څخه د ابن الدوری
 په نوم یو عالم وایي: د شيخ څخه یوه ورځي یو یهودی په
 شعر سره چي (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښي
 پوښتنه وکړه، پس شيخ لږه شیبه سکوت اختیار کړه او بیا یي
 په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسي گمان کاو چي کښي په
 نثر سره به یي جواب نوشته کوي، ولی ده چي کله لږ وخت
 دوسته حاضرینو ته جواب آور ولونو د مولید چي تقریبا
 (۱۸۴) بیتونه یي د سوال د اشعارو د بحر او قافیي مطابق
 لیکلي و او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښي په کامله
 توگه شوی و.

د شيخ الاسلام ابن تيمية د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه
 حافظ عربی علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف الاعلام

العلیه فی مناقب ابن تیمیہ، کنبی لیکلی دی: شیخ م به در سکر
 الله صلی الله علیه و آله ذکر او یادونه د صلی الله علیه و آله پرتنه
 بیخی نه کوله او حمادی په الله باندی قسم وری چی مادر سول الله
 صلی الله علیه و آله تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کنبی دده څخه
 زیات بل څوک نه ولیدلی، ځکه چی کله به په یوه مسئله
 کنبی کوم حدیث موجود و او دی به په دی پوه شو چی
 دا د بل حدیث په ذریعه سره نه دی لښه شوی، نو هغه
 بحث به یی معمول به اکر ځولوا و دهد غه حدیث په تقاضا به یی
 فیصله او فتوه صادره وله او د نورو مخلوقا تو څخه به یی
 د بل هڅی چاقول ته که هر څوک به و کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کنبی خاص او ځانګړی
 مهارت درلوده. او همدغه وجه ده چی تالیفات یی وایه
 او غټ د مورحینو او حفاظو په قول سره دیوزر څخه زیات
 حساب شوی دی.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او
 حافظ ابن ذهبی دده مشهور و شاگردان دی، او د دغه ډول
 علمی شخصیتو نور و ذل او جامعی ته وړاندی کول دده د علمی
 پیاوړتیا د جوته ونی په برخه کنبی یو څرګند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په ابدایه و النهایه، کنبی لیکلی دی
 چی شیخ الاسلام ابن تیمیہ در ۷۲۸ هـ کال د ذی القعدی د
 میاشتی په (۲۰) نیټه د دوشنبی د شپی سحر مهال یعنی د

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کېنې خپله روح خپل
 حقیقی مالک ته په داسې حال کېنې و سپارله چې په زندان
 کېنې یې د دنده قرآن کریم آستیا ځله ختم کړې و، او په
 لاسیو آیتایم وارسره د سورة قمر اخرنی آیتونو رات
 الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَ نَهْرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ
 مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ، ته رسیدلی و چې بیا د سورة رحمن داوول
 څخه متبای قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبد الله بن
 المجد او عبد الله الزدعي الضریبر چې شیخ رحمه الله به دوی
 قرات یې و خو ښوولو په همدغه ورحمه دده ته غسل ورکولو
 څخه مخکې ختم کړ .

حنو مو، خینولیکلی دی چې د شیخ په جنازه کېنې
 (۱۵) ذره بنه اود (۶۰ نه تر ۲۰۰) ذره پوری نارینه صاحب
 د و، او حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چې دده د جنازې
 د حاضرینو څخه یو ټولگی په دې خبره اتفاق لري چې په
 شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سؤره
 څخه زیات و او تاریخ پوهان وایی چې دا حد بن حبل
 د جنازې، څخه روسته دادویمه جنازه وه چې په دومره
 لوی شمیر کېنې لمونځ کونکي پکېنې را جمع شوي و .

ابن کثیر وایی: د شیخ د مخلصینو د جهلی څخه یوکس
 چې کله په جنازه کېنې دومره زیاته کپه کوپه ولیدله
 نو په اوچت او از سره یې اودیل: هکذا تكون جناز

اهل السنة، يعنى در رسول الله صلى الله عليه وسلم
د سنتو د پيروانو جنازى همدا غنى وى ! .

اود سيد المرسلين، خاتم النبیین محمد صلى الله
عليه وسلم د پيروى پراساس يى په ژوند كېنى هم سرپايه
صوف علم د اود مرگ نه يى دوسته هم يوازى علم په
ميراث سره پريښود هكه رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمايى علماء د انبياؤ وارثان دى، او انبياؤ درهم او
دينار په ميراث سره نه دى پريښى بلكېنى هغوى علم
په ميراث سره پريښى دى .

الله پاك دى په ده باندې درحميرى او جنت الفردوس
دى ور له نصيبه وگرځوى. آمين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د خیر و نکی سَریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره
و نعوذ بالله من شرور أنفسنا، و من سيئات أعمالنا
من يهده الله فلا مضل له، و من يضلل فلا هادي
له و اشهد ان لا اله الا الله و حده لا شريك له
و اشهد ان محمدا عبده و رسوله..

اقام بعد: د الله تعالى او مخلوق، يعنى د الله پاك
او بندگانو تر مينځ د واسطې مسئله يقينا چي پرې
«خطر ناله»

خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چي
اکثره مسلمانان تربينه غافل او نا خبره دي. او د
همدغه غفلت نتيجه ده چي نن دغه او هام پرستي
او بې لارې توبونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او
سپکاوي ويناو او کورويي او د هغه نصرت او تائيد
خه د کوم وعده چي الله پاک له مونږ سره د
شريعت په پيروئ او په الله تعالى باندې د توکل
کولو په صورت کښي کړې وه محروم او بې برخي
يو، الله تعالى په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښي
فرمايلي دي:

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ (۱)
 «او حق دې په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»
 همدارنگه الله تعالى فرمايلي دي:

إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (۲)
 که چرې مدد وکړئ د الله له تاسې سره د دين سره نومدد
 به وکړي الله له تاسې سره او ثابته او ټينگ به کړي
 قدمونه ستاسو» دغه ډول فرمايي:

وَاللَّهُ الْعِزَّةُ وَالرَّسُولُ وَلِلْمُؤْمِنِينَ (۳)
 او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر دده لره
 دي او مؤمنانو لره دي». همدارنگه يې فرمايلي دي
 وَأَنْتُمْ إِلَّا عُلُوتٌ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۴)
 او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا»
 اوس دغه نصرت چيرته دي، دغه عزت چيرته
 دي، او د مسلمانانو دغه برتري او غلبه چيرته ده؟
 د حق او خلق يعنې د الله تعالى او بنده کانونو تر منځ
 د واسطې پيژندلو په برخه کې خلق درې ډلې شوې
 دي:

(۱) يوه ډله هغه خولک دي چې هغوی رسول الله
 صلی الله عليه وسلم دشريعت د تعليم او بنسټونې په
 (۱) سورة الروم: ۷- (۲) سورة محمد: ۷- (۳) منافقون: ۸
 سورة آل عمران: ۹- ۱۰

برخه کښې د یواځنې واسطې په توګه نه مني .
 د بې دنیوې پوچې د عوې په وجه دغه شریعت
 یواځې د عوامو پاره خاص کړی، او د علم الظاهر
 په نوم سره یې مسنې کړې دي، او د ځپلو عباداتو
 په برخه کښې، پنه هغو او هامو او خرافاتو باندې
 استناد کوي، چې دوی یې علم باطن بولي او د «کشف»
 په نوم سره یې یادوي، او په حقیقت کښې هغه
 بل څه نه دی صرف د ساوغ، ابلیسي و سوسي او شیطاني
 واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو
 څخه مخالف دی،...

دوی د دغه مزخرفي عقیدې د روابولو لپاره
 ځپل آواز داسې اوچتوي: (حَدَّثَنِي قُلُوبِي عَنْ
 رَبِّي،!! یعنی زه به می راته د ځپل رب څخه خبر
 را کړې دي!!)

دوی په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې کوم
 چې د شریعت پیرو دي، ټوټي او مسخري کوي او
 وایي: دوی ځپل مړ علم د مړې څخه حاصل کړي
 دي، او د علم باطن پیروان بدون له کوهی واسطې
 څخه ځپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه
 حاصله وي، دوی د دغه فتنې په وجه د پرمخ
 تباة او بې لارې کړل، او د انحراف، نساد او ضلالت

په لوري روان کړل -

د دې د پيرو غيرو مشروع امور د کوم چي
د دې په کتابونو کښي ليکل شوي دي، مرتکب
هر حيدلي دي، او دا هغه هغه دي چي علمايي د دې
د استداد، کفر او قتلولو اسباب گڼي.

د دې د شريعت د لومړي اصل څخه ياد اچي خبر
نه دي، او ياد اچي په زوره يي خپل ځانونه په
نا خبرو کښي اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخي هر څوک
چي د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چي
الله تعالي په خپل نبي محمد صلي الله عليه وسلم باندې
نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په يقيني توگه
کافر دي، او په کفر کښي يي هيڅ شک او شبه نشته
ځکه الله تعالي فرمايلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا (۱)

ترجمه: پس نه ده داسي، قسم دى ستا په رب
باندې چي نشي مؤمنان کيداې د دې تر هغه پوري
چي حاکم کړي تالره يعنې فيصله وکړي په تاباند

په هغه معامله کښی چی پیدا شوی وی په منځ
د دوی کښی بیا ونه مومی دوی په خپلو زړونو
کښی خپګان دهغی فیصلی نه چی تاګری وی، او
ویې منی دوی په منلو سره یعنی بی له جګړی په
خوښی سره -

د غه راز کله چی شیطان د دوی لپاره خپل اعمال
بنا یسته وکړ ځول او د علم او دارنگه د علم درس ها
د لمنځه وړلو لپاره یی مقابله پیل کړه نو نتیجه یی
دا شوه چی په ټپو تیارو کښی روان شو او د خپلو
او هامو او خیالاتو په جال کې ګیر شو، او بیا د همدغو
پوچو او پرسوده خیالاتو په تیاره کښی د الله تعالی په
عبادت باندې بوخت شول -

دوی په مثال د هغه چادی چی الله پاک د هغو
په هکله په قرآن کریم کښی داسی فرمایلی دی:
قَدْ هَدُ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبَّطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزْنًا، (۱)

ترجمه: ووايه آيا خبر در کرم تا سوته په باره
 د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چی
 برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، اودوی
 گمان کوی چی یقینا دوی خاښته عمل کوی، دا هغه
 خلق دی چی کفریې کرې دې په آياتونو د خپل رب
 او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی
 پس ووبه نه درود د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله
 بیادغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندي ویشل
 شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندي روان دی او
 حنی یی د حنو نورو سره په جنګ او جګړه باندي پ
 اخته او مبتلا دی، اودا په دې خاطر چی دوی د صراط
 مستقیم څخه کومه چی د منعموم علیهم لاسه لری واقع
 دی، اولکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په
 خپل مبارک قول کښی یادونه کرې ده، د دغو ټولو
 فرقو او ډلو ځای د جهنم وړ دی رسول الله صلی
 الله علیه وسلم فرمایي:

«سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً
 ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
 وَهِيَ مَنْ كَانَ عَلَى مَثَلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَاصْحَابِي»
 رواه ابوداؤد، والترمذي، والنسائي وابن ماجه
 بسند صحيح عن أبي هريرة رضي

« زردی دی چی امت به می په درې او یا په لو
 تقسیم شی چی دوه او یا به یی په اور کښی وی
 یعنی جهنم ته به می او یوه په له به په جنت کښی می
 یعنی جنت ته به می، او دغه په له هغه خوک دی
 چی په داسی دین، ملت او لاره درومی کومه چی حیا
 او حیا د ملګرو (صحابه و) طریقه، لار او دین دی»
 دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه
 په سنی سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه
 روایت کړی دی -

۲- دویمه په دوی څخه هغه خوک دې چی دغه
 واسطې په برخه کښی یی د مبالغې نه کار اخستی دی
 او د خپلی غلطی عقیدې په وجه یی د واسطې څخه داسی
 مفهوم اخستی دی چی هغه هیڅ د واسطې مفهوم او
 مقصد کیدلی نه شی؛ پس دوی د همدغه غلطی پربنا
 د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات او د
 نورو انبیاءو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی
 دی او دا عقیده ساتی چی الله تعالی د بندګانو هیڅ
 عمل نه قبلوی مګر هله یی قبلوی چی په دغو
 واسطو سره الله ته پنا ور وړی، او دغه واسطې
 د دوی لپاره د الله پاک په وړاندې وسیله وګرځی
 (تَعَالَى عَمَّا يُفُؤُلُونَ نَعْلَمُ أَكْبَرًا)

الله منزله او مقدس ذات دی، اود پیر و لویو
 صفتونو خبنتن دی، دوی چی هغه وایی هغه دالله
 دشان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالی
 په داسې صفت سره متصف وگرځولو چی حتی هغه
 ظالم او مستبد یا چایان چی په خپلو دسوازو کښې
 بی پیره داران او خوکیداران ودرولی وی، اود
 واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلې
 هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړې شی.
 که واقعیت په نظر کښی ونیول شی نو دغه
 ډول عقیده ساتل بیخي دالله تعالی د کلام سره ضدیت
 لری ځکه الله پاک فرمایي:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
 أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا
 لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۱)
 ترجمه: او هر کله چی پوښتنه وکړی له تاجه
 بندگان ځما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې
 یم، قبولم دعا د دعا کوونکی کوم وخت ځو غواړې
 له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان
 دی راوړی پر ما ریتین دی وکړی په قبول دعا
 سره، ښایی چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شی -

په دغه مبارک آیت کښې د یته کوته نیوشوی
ده چی الله تعالی ته در سید و لپاره یواځنی واسطه
په الله تعالی باندې قوی اوسیی ایمان لول دی
او بیا په مشروع طریقہ باندې د الله پاک عبادت
کول دی۔

دغه راز په دی مبارک آیت کښې عبادت د ایمان
څخه مخکښی ذکر شوی دی، اود ایدې څاچی خلوت
د یته متوجی شی چی عمل صالح یعنی نیک عمل پر
نیات ارزښت او اهمیت لری اود الله تعالی درضا
حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروری شرط دی
او الله تعالی چی په قرآن کریم کښې د کوهی وسیلی ذکر
کړې دی دهغې څخه هم مقصد طاعات او نیک عملونه
دی، اود اهغه یواځنی واسطه ده چی تا الله پاک
ته نژدې کوی، اود الله تعالی در رحمت در وازې دی
پرانزی او جنت ته دی ورننبا سی الله تعالی فرمایلی
رِیَایُهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
اِلَیْهِ الْوَسِیْلَةَ وَجَاهِدُوا فِیْ سَبِیْلِهِ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُوْنَ (۱)

ترجمه: ای ایمان والاؤ! وویر یزې د الله تعالی
نه او ولتهوی خاص الله تعالی ته نژدې والې په

طاعت سره، او جهاد و کړي په لار د الله تعالى کښي
 د دې لپاره چې کامياب شي يعنې مراد ته ورسېږي.
 الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوي
 او سپورتيا په برخه کښي چې د الله تعالى نیک بندگان
 يي، وسيله نيولي دي داسې فرمايلي دي:

«وَالَّذِينَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْذَرًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی يي عبادت کوي
 «رامداد شه ورته وايي» په خپله هغوي خپل رب ته
 نژدې والې لټوي چې کوم یو به له دوي نه ډیر
 نژدې وي (الله ته) او امید لري دوي د رحمت د
 هغه (الله) او ویرېږي د عذاب د هغه نه يقيناستا
 رب له عذاب به ویره کيدای شي -

په دغه مبارک آيت کښي را خبره په ډاگه
 شوی ده چې نیک اعمال الله تعالى ته د تقرب
 حاصلولو یواځې لار ده، او د دین په پرته بله کومه
 لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلري
 او هغه نیک بندگان چې دوي وسيله نيولي دي

هغوې په خپله د خپل ځان لپاره د غې و سيلې ته
 احتياج او اړتيا لري .

د غه ناپوهه خلق په دې خاطر چې ستومانه
 نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي
 او د خپلې غلطۍ او تيروتنې پر وجه نه نیک اعمال
 تر سره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه
 داده چې دوی د الله تعالی هغه مبارک قول چې په
 هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سر داس
 جناب محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته په خطاب
 کولو کښې فرمايلي دي :

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ (۱)

هیر کړې دي یا ترینه هیر شوې دي ، ځکه په دغه
 آيت کښې الله پاک فرمايي :

پيغمبره ! دوی ته او وایه چې زه د خپل ځان لپاره
 نه دکټي رسولو مالک یم ، او نه د ضرر د دفع کولو
 مالک یم .

د غه راز د رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه قول
 چې خپلې مکرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې پکښې
 فرمایلي دي : ای فاطمې ! د خپل ځان د نجات لپاره عمل

و کړه کله چې زه تاد الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص
ولې. (۱)

دغه ډول در رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه
قول چې فرمایي. کله چې انسان مریشی نود هغه عمل
قطع شی مکر و درې څیزو نو ثواب ورته رسېږي
چې هغه صدقه جاريه ده، علم نافع دی او ولد صالح
دی چې دعا ورته کوي.

دغه حدیث چې معنایی ذکر شوه مسلم روایت کړې دي
په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه عبا
رضی الله عنه په دعا سره و سیله نیول، او در رسول
الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول
یو داسې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو
کښې د انبیاء او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې
نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه ظاهرې
درد پاره همدغه کافی و.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمه الله علیه
یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او د احنا بعضو
نورو کتابونو په دی برخه کښې داسې نقل کړې
دي: «وَأَكْرَهُ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ إِلَّا بِاللهِ» دی وایی
زه دا خبره بده گنم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنایی ذکر شوه بخاری روایت کړې دی.

بل ڇه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنگه كه الله پاك ته د ذكر شو يو ذواتو
ذوات واسطه نيول جائز وای نو خافخا به يې ذكر
په هغو د عاها نو كښې راغلي وای چې په قرآن
كريم او احاديثو كښې موجودی دی.

هو: كله چې د يو مسلمان سره دا شوق پيدا
شي چې الله پاك ته په وسطو سره ځان نژدې كړي
نو كولاې شي چې د الله پاك څخه د الله په ذات
يا د خپلو اعمالو د جملې څخه په يو عمل يا د الله تعالى
د نومونو ځنې په يو نوم، او يا د ده د صفتونو څخه
په يو صفت باندې سوال وكړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې كسان دي چې
هغوي د الله او بندگانو ترمنځ د غه واسطه يو
رسالت كښې چې بيا دغه رسالت د تبليغ، تعليم او
تربيه څخه عبارت بولي، دغه ډول دوي د دغه
رسالت اهميت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت
او اړتيا اندازه هم درك كړې ده، او همدا وجه ده
چې دوي په ډيرې چلتې سره محمد رسول الله صلي
الله عليه وسلم ته يعنې د رسول الله صلعم شريعت
ته ور دروې ترڅو د وې په رڼا كښې د ده په
دين باندې د ځان پوهه ولو په برخه كښې دي

رسول الله صلى الله عليه وسلم، یوستره واسطه
او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله
د رسول الله صلى الله عليه وسلم سیرت او سنت نسی
لوی لکه څنګه چې قرآن کریم لوی او شعاری یې په
دې برخه کې دا الله پاته دغه مبارک فرمان دی:

اَقَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ
يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِي لَهُمُ إِلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی تاسو ته دا الله له طرفه نور
رنا یعنی محمد، او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه
او هدايت کوی په هر یوه له هغې سره الله تعالی
هغه چاته چې تابعداری کوی درضا دده په طرف
د لا رود سلامتیا، او او باسې دوی له تیارو (د کفر،
شک، جهل، څڼه نور) د پناه ایمان، یقین، علم، ته په
حکم خپل سره، او هدايت ښودنه، کوی دوی ته په
طرف د لارې سې صافی (د توحید)۔

دغه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې
ذکر شوی، حدیث کې ورته ګوته نیول شوې ده

او د جنت زيری ورته ورکړل شوې دې .

اما متأسفانه د دغه فرقې (پلی) لاره په پړنیاڼه
 سخته او ازغنه، يعنی د مشکلاتو او کړاوونو څخه ډکه
 لار ده، ځکه حقیقی اسلام غريب او نا آشنا کړهیدلی
 دی، او اکثر مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د
 هانوته یی ورته په لرې مسافه کښی نیولې دې، او د
 واقعی اسلام په بدل کښی یی بدعات او خرافات معلوم
 او مروج کړهولی دی .

دغه مصیبت او فتنه د پیری پخوانی زمانی څخه
 را په دې خوا جریان لری او مصلحتینو په کښی د اصلاح
 لپاره په دې تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عربین
 عبدالعزیز رضی الله عنه د دوی د جملی څخه په دې
 هکله داسې ویلي دي:

مورنې د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شرفه کړی
 دی چی د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاسه
 کښی مرسته نشی کولې، دا داسی یوه لاس ده چې
 د سپین بڼو او مشرانو ژوند پکښی پای مومی، او
 واره او صغیر هلکان پکښی ځوانی ته رسیدی، دې
 وایی: یو اطراف او باندې چې به، یو ناوړه او ناوړه
 عمل ترسره کوی او د اکمان به ورباندی کوی چې
 د دین دی او حال دا چې هغه به د الله رحمت په نزد

باندې دين نه وى .»

د اسلام او مسلمانانو د دغه ډول حال په باره
کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يوحد يث
مفهوم واسې دى :

د اسلام منونکى لکه څرنگه چې په ابتدا کښې
غريب او کمزورى ؤ، دارنگه په آخره کښې به هم
غنياؤ ته پاتې وي پس نيك مرغه او مبارک دى
وى حال د غريبانو .

د غو غريبانو ته رسول الله صلى الله عليه وسلم په
ځپل مبارک قول کښې د جنت زيرې په دى ډول سره
ورکړې دى :

« سَتَفْتَرْتُ اُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فُرْقَةً
اِثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي الشَّارِ، وَاحِدَةً فِي الْجَنَّةِ
وَهِيَ : مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاصْصَلَّيْ
دغه ناجيه فرقو » د الله پاک د عذاب مخه نجاب
مندونکى ډله « يقينا هغه څوک دى چې د رسول الله
صلى الله عليه وسلم د احاديثو پيروي ، الله پاک
دى ورله مړې مرحوم وگرځوي او د ژوند وپه ژوند
کښې دى ورله برکت واچوي او د ځپل قوت او طاقت
په ذريعه دى ورسره مدد او مرسته وکړي هکله
همداوى دى چې د هدايت اولاسونى ستوري

او مشالونه دی، اود تقوی اوسمی لاری په لور سر
 بلونکی اود اعیان دی، چاچې ددوی سره دینمنی
 کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چاچې دوی
 پیروی پرېښې ده نو هغوی اکمراه شوی دی، ددوی
 دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، اود حق په لار
 کښی د ملا مت شویو د ملا متیا څخه نه ویرېږی
 اوس نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه رحم ته
 پرېږدو چې دغه واسطه په خپله ارزښت ناکه
 رساله (الواسطه بین الحق والمخلق) کښی تشریح او
 روښانه کړې.

دارساله ددې وړه ده چې په طلاؤ یعنی په
 سروزرو سره ولیکل شی او مسلمانان یی په پوره
 سوچ او فکر سره ولوی ترڅو د غفلت د خوب څخه
 را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لوری
 کامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو
 بندګانو قبرونو ته ټیټې دل او پرې وتل، او په
 عاجزی، ذلت او سر ښکته کولو سره یی د دربارونو
 د دروازو مسمر کول او ښکلول پرېږدی.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله
 وصحبه وسلم.

محمد مهدی الاستانبولی -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
 اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ، (۱)، اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغود وؤو کسانو د بحث په باره کښې
 د پرې کرې په غرض ليکل شوې ده کوموچې يو بل
 سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس
 د دغو دواړو څخه وديل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا يوې واسطې ته
 ضرورت دی، هکله مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله
 پاک ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

والله، او بندگانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العالمين - ثنا او ستاينه يواځې
 الله لره ده چې رب د مخلوقا تو دی. که د دې خبرې
 مقصد دا وي چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په
 رارسولو کښې حتماً يوې واسطې ته ضرورت دی

(۱) سورة نمل ۱۵۹، ترجمه: ودايه اى محمده! چې

تولى ثناگانى او ستاينى خاص الله لره دي او سلام دي

په هغه بندگانو دده چې غوره کړې دي الله آيا الله غوره

دي يا هغه څه چې شريکوي يې دوى د الله سره.

بنودا یوه پر حائی او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په
 دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شی سره مینه
 لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر
 سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی
 د کولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز د خپلو
 دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار
 کړي دي، او د خپلو د بېمانو لپاره یې د کوم کاپه کولو
 سره د عذاب وړ کولو وعده کړې ده، او دارنگه هغه
 عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

دغه ډول مخلوقات ته د الله تعالی د اسماء و هسما
 (ښکرونو مویو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه
 کښې چې عقل د هغود معرفت څخه عاجز دی، معلوما
 نه و، دغه راز د دې نور امثال دي چې اکا هی
 حاصلول وړ باندې د انبیاء علیهم السلام پورې کوم
 چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالېږي دی رتباً
 او استیالری.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ورو باندې
 ایمان لرونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او -
 هغه کسان دي چې د الله پاک پېژند باندې د درنښت
 او قرب مقام لري او په دنیا او اخره کښې د اوچتو
 درجو او عزت خاوندان دي.

اَ مَا هغه څو ځي دا نبياؤ مخالفين دي هغو
په يقيني توک له لعنتيان دي او په دنيا او آخرت کښي
د ځپل پروردگار د هدايت مخه محروم او بې برخي دي

چاچي قرآن ولوستلو او عمل يي ورباندې

وکړ نه به گمراه شي اونه به بد بخت شي

په دې برخه کښي رب العزت داسې فرمايلي دي :
يٰۤاَيُّهَا اٰدَمُ اِمَّا يٰۤاَيُّكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ
يَقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ فَمِنْ اَتٰقٰ وَاَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ - وَالَّذِيْنَ
كَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
النَّارِ هُمْ فِيْهَا خَالِدُوْنَ (۱۰، ۱۱)

ترجمه: اې او لاد د آدم عليه السلام که راغلو
تا سوته پيغمبران ستا سي له جنس نه چې بيا نه وي
په تا سوباندي آيتونو زموږ نه هر هغه کس چې ځان
يې وساتلو د بدو کارو نه او ځپل عمل يې اصلاح
کړو نو نه به وي هيڅ ويره په دوي اونه به دوي
غم ژن کړي -

او هغه کسان چې زموږ آيتونو ته نسبت دروغو

و کړو او سرکشی یی وکړه د قیلولو دهنې نه هم دغه
کسان او سیدونکی د اور د یعنی دوزخ، دی، دوی په دغه
اور کینی همیشه وی -

همدغه ډول الله تعالی فرمایي:
 وَإِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا
 يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ
 لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ
 كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا
 وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى (۱۱۰)

ترجمه: پس که راغی ز ماله طرفه تا سوته هدايت
 نوهر چاچی متابعت و کړو د هدايت هماغس نه به دی
 گمراه کيږی، په د نیاکی، او نه به بد بخت شی، په آخرت
 کینی، او هر چاچی ز ماله یاده مخ وکړهاوه، پس بیشکه
 ده ته دی گوزران، ژوندون، تنگ او پورته به کړو
 مونږ دلره په ورځ د قیامت کینی پروند، و به وایی
 (دغه پروند کافر) ای به حوا وې دي پاخولم زه پروند
 حال داچی زه بینا وم، په دنیا کینی، و به وایی دغه
 شان راغلی و تاته آيا توله همونږ پس هیر کړی و تا
 هغه، او هم دغه شان به نن ورځی ته هم هیر کړی شی

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالی داسې فرمایلی دی:

كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ
نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ - (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه
ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه
څو کیداران (پیره دران) د دوزخ، آیا نه و راغلی
تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې)
نو و به وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی و مونږ
ته ویروونکی خو دروغ ژن و باله مونږ دی او وویل
مونږ (هغوی ته چې) نه دی را ایښلی الله هیڅ شی
نه یی تاسی مکر په کمره ی لویه کښی.

دَغْه ډول الله تعالی فرمایلی دی

رَوَيْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ
إِذَا جَاءُوا هَا فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُوكُم لِقَاءِ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱۱)

ترجمه: روان به کبری شی کافران ر په پیل و حلوسه
جهنم ته دلی دلی ترهغه دخته پورې چی راشی دوی
دوزخ ته، نو پر ا به نستی شی دروازی دهغی ر به
وایی دوی ته محافظان، څو کیداران، ددغه دوزخ
آیا نه و راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه
چی لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه دقرآن
درب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات
ددغه ورحی ستاسی نه، و به وایی دوی اکفار، ولنه
راغلی و مونږ ته او لوستلی یی و مونږ ته، لیکن
ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما دقرآن کریم د معمول
گرځولو په برخه کینی داسی ویلې دی:

چاچی قرآن ولوستلو او هغه څه چی په قرآن
کریم کینی دی په هغې یی عمل وکړو نو
الله پال یی متکفل دی نه به په دنیا کینی
گمراه او بې لاری شی او نه به په اخر کینی بد بخت بد مرستی

رسولان د الله او بندگانو ترمنځ د احکامو

د رسول په خبره کښې واسطې دی .

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي
 (وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
 قَمِنَّا آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ - وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمْ
 الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ - (۱۱)

ترجمه: او نه لیدو مونږ رسولان مکرزیري کونکي
 د مؤمنانو ته په نعيم سره، او ویره وونکي د کفارو ته
 له جحيم څخه، پس هر چا چې ايمان راوړ او اصلاح يې
 کړه د عمل په طاعت سره، نو نه به وي هېڅ قسم د ویره
 پر دوی باندې او نه به دوی حقه کښي، او هغه کسان
 چې دوی نسبت د دروغو کوي آيتونو زموږ ته و به
 رسېږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان
 وو.

همدغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بدای

کښې فرمایلي دی :

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ
 مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

وَاسْحَقَّ وَ يَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطَ وَعِيسَى وَ
 اَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَ سَلِيمَنَ وَ اِيْنَا
 دَاوُدَ زَبُورًا وَ رُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ
 مِنْ قَبْلُ وَ رُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
 وَ كَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلِيْمًا رُّسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
 وَ مُنْذِرِيْنَ لِّئَلَّا يَكُوْنَنَّ لِلنَّاسِ عَلٰى اللّٰهِ
 حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ ۝ (۱۱)

ترجمہ: بیشکہ چی مونز وحی کرپی ده تاته لکه
 ځنکه چی وحی کرپی ده مونز نوح علیه السلام ته او
 نور و انبیاء ته پس له هغه نه، او وحی کرپی ده،
 مونز ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب
 ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس
 ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړی وړ مونز داود
 ته زبور، او وحی کرپی ده مونز ډیرو رسولانو ته
 چی بیان کرپی دی مونز د هغوی تاته مخکنی لدینه
 او نور ډیرو رسولانو ته چی هغوی مونز ته دی
 بیان کرپی تاته او خبرې کرپی دی الله تعالیٰ موسی
 سره خبری کول او لیزلی مودی رسولان زیری وکړنکی
 او ویره ورکونکی د دې لپاره چی نه وی خلکو لره
 په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیکلو د رسولانو ته۔

هَمْ دَا رَنْكِه الله تعالى فرمایند
 «اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا مِنْ
 النَّاسِ» (۱۲)

ترجمه: الله غوره کوی رالی بزی شوی له
 فریستو او له خلکونه.

اودا ددغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان
 یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاق توګه یو
 منلی شوی حقیقت دی، مګه دوی ګرد الله او پنداره
 ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبرو سولو په برخه
 کې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د
 انبیاء علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس ددغه واسطو څخه چې څوک منکرشی هغه
 ددغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نړۍ
 په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کې
 نازل کړي دي، لکه سورت الانعام، اعراف، اود الر،
 او حم، او رطس، والا سورتونه، اود دی په شان
 نور سورتونو شو، په دغو کې د هغه مضامینو
 بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

په الله او رسول نو د الله او په وسخ د آهرت باندی
ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومښ
کولو ټیښتې او دغه رازیی د کافرانو د هلاکت د خوځښتو
تسیمیې چې پیغمبران یی د روغ ژوند کښلی وو بیان
کړی دی او فرمایلي دي:

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - إِنَّهُمْ
لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّا جُنْدٌ نَّالَهُمُ الْغَلِيْبُونَ (۱)،
ترجمه: او بیشکه مخکښی صادره شوې ده و عداهوونږ
د پاره د رالېږ ليو شويو بندګانو توحهونږ، چې بیشکه
پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه
لښکری زمونږ ځانګړي هم دوی غالبه بریالی، دی (پکاږو)

هَمْ د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ أَمْنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ، (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ ځانګړي مدد کړو له خپلو رسولانو
سره او د مدد کولو، هغو کسانو سره چې ایمان یی راوړي
دی په ژوند د دنیا کښی او په هغه وسخ چې قائم به
شي، و به د سیدي، شاهدان له ملائکو، انبیاء، او مؤمنینو

(۱) سورة صافات: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران ہفہ و واسطی دی چی ددوی
اطاعت، پیروی او تابعداری حتی او ضروری ده
لکه چي الله تعالى فرمایلی دی :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ
ترجمہ: او مونږ نه دی لیږتی هیڅ رسول مکرلیکلی
مودی، ددی لپاره چي دده حکم دی او منلی شی
دا الله په حکم سره۔

او هم دارنگه الله تعالى فرمایلی دی:
قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللهُ (۲)

ترجمہ: و وایه ای محمده! دو یته، که چیری
یی تاسی چي محبت کوی له الله سره پس هاتا بعدای
و کړی، نو محبت به و کړی الله پاک له تاسو سره۔

همدغه ډول الله تعالى فرمایلی دی:

فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَ
اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۚ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ۔ (۳)

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یی راوړو په ده
 (محمد)، او تعظیم یی وکړو دده او مدد یی وکړو دده
 او پیروی یی وکړو د هغه نور رڼا، چې نازل کړی
 شوی ده دده سره، دغه ستایلې شوی کسان هم دوی
 خلاصی موندونکی دی.

او د قرآن کریم په بل آیت کښی الله تعالی فرمایي:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
 لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
 اللَّهَ كَثِيرًا (۱)

ترجمه: بیشکه ده تا سولړه په کارو، رسول الله کښی
 پیروی نیکه د هغه چاله پاره چې امید لری د ثواب الله
 او امید لری د ثواب او نعمتو نرد روستنی ورحمی قیامت،
 او یادوی الله لره ډیر.

غیر مشر و ۶ واسطه.

که د واسطی خټه یی مقصد دا وی چې د بنده له پاره
 حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ور له په جلب منافع
 کښی او دفع د اضرارو کښی واسطه او مرستندوی وکړي
 او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزګه نصرت

او هدايت غوشتلو په برخه کښي رجوع کونکي اوسي
 او د حاجت سرکولو په اميد ترينه د خپلو حاجتو نو د
 پوره کولو سوال وکړي، نو د اهغه عظيم او خطرناک
 قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په
 اساس مشرکان کافران بللي دي حکه چې دوي د الله
 تعاليٰ نه په غير بل شوک متصرفين او سفار شيان
 نيولي و او هغوي يي د نفع او نقصان، مالکان گڼل، او
 حال دا چې سفارش د الله تعاليٰ د اذن او اجازي پوري
 اړه لري، الله پاک په دې باره کښي داسې فرمايلي دي

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
 بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى
 الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ ذِيٍّ وَلَا
 شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پيدا يي کړل
 اسمانونه او حرمکه او هغه څه چې په منځه د دې
 دواړو کښي دی په شپږ ورځو کښي بيا استوي
 وکړه ده په عرش باندې نشته دی تا سولره بېله
 ده نه بل شوک دوست او سفارش کونکي، ايا پند
 نه قبلوي تا سو؟

دارنگه الله تعاليٰ فرمايلي دي :

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنَ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا
شَفِيعٌ لَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱)

ترجمہ: او ویرہ وہ پہ دی قرآن سرہ هغو کسان لہ
چی ویرینی لدا ینہ چی جمہ به کپی شکاری حیل
پروردگار ته، نه به وی دوی لره سوا دالله تفر
نه دوست یم کونکی اونه سفارشی (شفاعت کونکی)
دی له پاره چی دوی پرهیزکاری وکری.

فَرِيتُوا أَنْبِيَاءَ رَبِّكُمْ لَكُمْ كَوْلُ الْوَالِدِ
نَشْتَه.

په دی هکله الله تعالیٰ فرمایي :

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ
فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمْ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْدُورًا (۲)

ترجمہ: ودوا به رای محمده! دوی ته چی راوبلی
تا سو هغه کسان چی تا سو وړ باندې سوا دالله ته دمدد
کارانو گمان کوی پس هغوی اختیار نه لری دتکلیف لری

کولو تاسونه، اونه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری. هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی (رامداد شه ورته وایی) په خپله صفوی خپل رب ته نزدې والی لټوی چی کوم یوبه له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لری دوی درحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستادرب له عذاب به ویره کیدی شی

همدغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِنْ ثِقَالٍ ذَرْبِهِ فِي السَّمَوَاتِ وَ
لَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْحِطٍ
مَالَهُ مِنْهُمْ مَنْ ظَهَرَ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَلَةُ
عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ (الایه - (۱)

ترجمه: و دایه (دوی ته ای محمده!) و بولی تاسو هغه معبودان چی کمان به کاوه تاسو په دوی بانگی د آلهه و) په غیر د الله نه چی دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښی اونه په هکله کښی او نشته دی هیڅ حصه او شراکت ددی دغو معبودانو لره په آسمان او هکله کښی رپورته او ښکته، او نشته دی دغه الله لره د دوی نه هیڅول

مددکار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد
د الله، مگر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه
ته، یا د هغه چا پاره چې د هغه په حق کښی د شفاعت
کولو اجازه وشي .

د سلفو یوې ډلې ویلي دي : هڅی قومونه وو چې
هغوی به دخپلو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه
السلام او عزیر علیه السلام او فریستی بللی، نو الله پاک
دوی ته د دې حقیقت څرګنده و نه وکړه چې فریستی او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واک لری، او نه
د دوی نه د تکلیف د بدله ولوا اختیار لری، بلکښی هغوی
په خپله الله پاک ته د نژدی کیدو او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه
د عذاب نه په ویره کښی دی .

په الوهیت سره د فریستو او انبیاءو نیول

کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی :

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ، وَلَا
يَا مَرْكُومًا أَنْ تَخِذُوا أَلَمَٰلِكُمْ وَالتَّيِّبَاتِ أَرْبَابًا

أَيَا مَرْكُومٍ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیئت بشر لره چی ورکری
الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری
او بیا و دایې خلقو ته چی تاسی زما بندگان، عبادت
کونکی، شی بی له الله هغه، لیکن داسی کس وائی، شی
تاسو الله والا خلق، عالمان، عاملان، په سبب ددی چی
ننودنه کوی د الله د کتاب، او په سبب ددی چی تاسو
زده کوی کتاب، او امر نه کوی تاسو ته د پیغمبر، چی
ونیسې تاسو پر بنستی او پیغمبران حق دادد بندگی، آیا
حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغی چی تاسی
مسلمانان شوی یی.

الله پاک پتی مبارک و آیتونو کینی د اخبره روحیه
کره ملائکی او انبیاء د بندگی او عبادت حق دار کیند
کفر دی پس خو له چی پر بنستی او پیغمبران په داسی
توکه واسطې نیسی چی د مصیبتونو د لری کولو په
وخت کینی ورته د راند شه آوازونه کوی، په دوی
باندې کوی، مافوق الاسباب ترینه، د کتودلا سسته
راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
د گناه د مغفرت، د زیه له پاره د هدایت، او دغه راز
د مشکلاتو د حل او دروزی د پراخ والی په برخه کینی

سوال کوی نور غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق
سره کافر کتل کیږي. (۱)

علماء در رسول الله صلى الله عليه وسلم ادا مت
ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی
واسطی دی.

که څو د انبیانو نه روسته دینی عالمان در رسول
اکرم صلى الله عليه وسلم او دده ادا مت ترمنځ په دې
شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د ویته دین
رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته وربښای
(۱) کله چی پرښتو او انبیانو په حق کښی د عقیده ساتل
چی دوی د عبادت حق دار دی کفر بل کیږي، نو بیا د هغو
کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږي چی هغوی دوی
نه په غیره مخلوق کښی نور کښا او کانی بوټی او داسې نور
شیان د الله تع سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت
مستحق بولي. او چی کله پیغبران د سیانو نه پرته او ملائکی
د الله د حکم او درکې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسول
په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور
کښی خپلې بې وسې څرګندونه کوی او د عبادت نه یی سر
غړونه د ځان لپاره جرم کښی نوبل به څو وی چی هغه به د الله
پاک په صفاتو کښی الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی
په قرآن کریم په دې ایه زیاته زیاتونه وجود لری. (ژباړن)

او مقتداي په صفت د هغوي د خبرو پيروي کيږي، نو دا خبره يې درستې او پرځاي ده ځکه دغه کسان د ديني علم پوهان، چي کله په يوه مسئله باندي راجمع شي او اتفاق وکړي، نواجماع يې په قطعي او يقيني توگه هجت ده ځکه چي دوي ټول په اجتماعي ډول سره په ضلالت باندې نه غوندېږي.

او که چرته د دوي ترمنځ په کوم شي کښي اختلاف وليدل شي نو حکمي د الله تعالي په کتاب (قران مجيد) کښي او د رسول الله صلي الله عليه وسلم په احاديثو کښي لټول پکار دي چي هغې ټيټي راجمع کړي ځکه چي يويي په يواځي ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دي بلکښي د رسول الله صلي الله عليه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښي د هر کس د کلام يعنې خبرو يوه برخه يې د منلو وړي، منل کيږي او يوه برخه يې د منلو وړ نه وي، پريښودل کيږي.

د علماء و د مقام په هکله رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمايلي دي :

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حديث رواه ابو داود، والترمني
بسنن صحيح.

ترجمہ: علماء د پیغمبران و ارثان دی او شت نشته چی
پیغمبران و د خانه دوسته دینار او درهم په میراث
سره نه دی پرینودی بلکینی هغوی په یقینی پول
سره پرینبی دی نو چا چی د غه علم و اخست او زده
یی سر نو ده پوره برهنه ترلاسه کړه. د دهغه حدیث
جزدی چی ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره
روایت کړی دی.

او خوک چی د مجازی پا چاد و زیرانو او مرستیالانو
په شان چی پا چا او رعیت په منځ کینی د وساطت وندی
لری، د الله او مخلوق تر منځ هم د غه پول واسطی په
دی شان سره ثابت وی چی د غه واسطی الله تعالی
ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو
واسطو په وساطت او سفارش سره بنده کانونه لاس
بنو و نه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس
مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته د واسطو ته وړاندی
کوی، او هغوی په دې باره کینی بیاد الله تعالی څخه
سوال کوی او مثال یی داسی دی لکه څنگه چی د
پا چایانو په وړاندی واسطی قرار لری چی د غه واسطی
په دی خاطر چی له نورو خلقو په نسبت د پا چایانو
په نزد اعتبار له پلوه ځانگړی مرتبی لری. نو
دوی د اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پا چایانو ته په

گوته کوی او هم یی د پوره کولو مطالبه او غوښتنه
 کوی، او عام خلق یعنی اولس خپلی مطالبی د غوښتو
 وزیرانو او مرستیالانو ته وړاندی کوی، او داله دی
 امله چی د پاچا نه مستقیمار نیغ په نیغ، سوال کول ورته
 یا بی ادبی معلوم یی، او یا دا چی په مستقیمه توګه
 د حاجت منلو خوا د پاچا نه په غوښتنه کښی ورته
 واسطوته په مراجعه کولو یی یا ته فائده وی ځکه
 دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت
 منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدی مقام لری.
 پس هغه څو چی په دغه ترتیب سره د واسطو
 په ثبوت باندی عقیده لری، نو هغه کافر او مشرک
 دی، او واجب دی چی د توبی و یستلو غوښتنه ترینه
 وشی که توبه یی و یستله ښه ده، او که توبه یی نه
 و یستله نو قتل یعنی و دی وژلی شی.
 او داهغه کسان دی چی خالق یی د محلوس تشبیه
 کړی دی او الله (ج) سره یی شریکان پیدا کړی دی؛
 او په قرآن کریم کښی په دغو کسانو باندې رد کول
 په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چی په دغه
 فتوی کښی ځای کیدلی نه شی.

د خلکو او پاچایانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري
د هغې درې وجهې دي:

لومړۍ وجه داده چې دغه واسطې پاچاه ته د
خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچاه ته په هغې باندې
علم نه وي خبر ورکوي، نو که څوک وايي چې الله (ج)
د بنده کانو په احوال باندې نه خبریږي مگر هله خبر
شي چې ځيني ملا نګې او انبياء او يا نور څوک ورته د
بنده کانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو داسې کافر
دي. ځکه چې الله پاک په پټو يعنې په ورو او ډير پټو
خبرو باندې پوهیږي، او هغه څه چې په ځکه او آسمان
کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) د الله مینه آوريدونکي او مینه ليدونکي
دي (الله) په مختلفو ژبوسره د بيلو بيلو هاجتونو
د غوښتلو په برخه کښې ناري او فریادونه اوږي، او
د يو آواز اوږيدل، دی د بل آواز د اوږيدلو څخه نه منع
کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي
نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کېږي نه.
دويمه وجه داده چې پاچا د معاونينو (مرستيالانو)
د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو ته بيرکولې شي
او نه د دښمنانو په مقابل کې د فاع کولې شي نو حتماً

ورته د معا و نینوا و مرستیالا نو د نیولو ضرورت وی
 حکه چی دی بی و سی او کمزوری دی او الله جل جلاله دغه
 ناقصو صفتونو خته پاك دی و چا کومک او مرستی احتیاج
 نه لری؛ الله تعالی فرمایلی دی؛

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
 الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ
 مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ - (۱) ترجمه یوحنا مخکنی شری
 ده و دی کتد شی -

دغه د ول الله تعالی فرمایلی دی :

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَ
 لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلَالِ وَكَبْرُهُ تَكْبِيرًا - (۲)
 ترجمه: و دایه بوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه د
 لره ده چی نه یی ولد نیولی دی اونه ورسره خوځ په
 بادشاهی کنی شریک شته دی، اونه ورسره خوځ
 مددکار شته دی و سې له وچی نه لکه چی د کتاب بیان
 وایی، او په لویی سره یا د کړه الله لره ده وخت
 په لویی کامله سره -

د پاچا په عزم او ایراده کښی د ملت د اړتیا و درفع کولو
په باب چمتو والی رامنځ ته شی، او دایاله دی امله چی
د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندی اثر او اغیزه،
کړی وی، او یا داچی د مشوره وړ کونکی د وینا تر تاثیر
لاندی کومی چی تشویق او تخویف د دایره افاده کولو اعلی
وی.

اما الله تعالی د کړو د اشیا وړب او مالک دی، او موږ
چی خومره په خپل اولاد باندې ترحم لری الله پاک د ښه
هم زیات په خپلو بنده کانو باندی مهربان دی! -

دغه ډول د ټولو اشیا و خلقت د الله پاک د ارادی پورې
اړه لری که الله پاک د کوم خیز و پیدا کیدو اراده کړی وی
نو هغه په وجود کښی راځی او که الله تعالی یی اراده نه
وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او دده (الله) چی کله د ځینو بنده کانو له پاره د کټوترتب
د ځینو نورو کسانو پورې مربوط او مربوطی کونو بیا دغه کسان
د هغوی سره مرسته پیل کړی، د عاکول وړ ته شروع کړی
او په دې برخه کښی وړ له په سفارش بنا وکړی او د غسی
د دی نور امثال هم داخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی
چی د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی
چی د احسان کونکي د عاکوی او سفارش والا په زړه کښی
یی د دعا، سفارش او نیکی کولو لار ده پیدا کړی ده.

اوددي ا مکان هم نشته چي داسي څوڪ دي موږ
 ووسي چي هغه دي الله (ج) لره د خپلي ارا دي پر خلافت
 باندې بچور کړي او يا دي هغه الله پاک ته په هغه
 باندې خبر ورکړي چي الله پاک په هغې باندې (العباد
 بالله) علم نه د لوده، اوداسي څوڪ هم نشته چي
 هغه الله پاک لره د اُميد او ويري ورکولو سبب وگرځي
 او هم دغه وجه ده چي رسول الله صلي الله عليه وسلم
 فرمايلي دي:

لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي أَنْ شئتَ... الخ يعنى
 ستا سوځنه يو کس دي داسي نه وايي چي: اى الله! که
 ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، اى الله! که ستا
 خوښه وي را باندې ورحيمه. بلکښي په يقين سره دي
 سوال کوي ځکه چي الله پاک مختار دي څوڪ يې بچور
 نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري

سفارشيان به د الله تعالى په حضور کښي د هغه د
 اجازي نه پرته لکه چي الله (ج) فرمايې سفارش نه شي کولى
 (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) (۱) څوڪ
 دي هغه کس چي سفارش به وکړي په نزد دده مکرپه
 احازت دده. او الله پاک فرمايلي دي:

(قُلْ اَدْعُوا الَّذِيْنَ رَعَمْتُمْ.... الاية (۱۱))
 همدارنگه الله تعالى فرمايلي دي: (۱) وَلَا يَشْفَعُونَ
 إِلَّا لِمَنْ اُرِىَ (۲) شفاعت به نه کوي مگرد هغه چاله
 پاره چي الله پري راضي شوي وي. پس دا خبره يي په
 د اگه کړه چي هر هغه خوځ چي په غير د الله (ج) حُفْه
 بللي شي، هغه نه واکمن دي اونه ور لره دا الله په
 واکمني کيني برخه شته اونه دي دا الله پاره معاون دي
 او شت نشته چي سفارش يي دا الله دا دت پرته کته نه
 شي رسول.

اما پاچايان داسي نه دي، هکه د پاچايانو په حضور
 کيني سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پلچا^{يان}
 سره په سلطنت يعني واکمني کيني شريکان وي او کله د
 پاچايانو سره په دولتي چارو کيني مرستيالان او کومکيان
 وي. نو دغه کسان اود دوي نه علاوه نور کسان
 پرته له دي چي د پاچاڅنه اجازه واخلې د پاچا په وړاندې
 سفارش کوي اود پاچا له خوايي سفارش منل کيږي
 اودا کله له دي امله چي پاچا ورته احتياج لري، او کله
 له دي وجهي نه چي پاچا ترينه ويره حسن کوي، او کله
 يي ور له دهغه احسان او انعام په مقابل کيني د بدلي
 او مکافات په توگه قبولي چي دوي د پاچا سره کړي وي

بناءً دی د خپلې نېغې او خوئی سفارش له دی د چی نه قبلوی
چی دی خپلې خوئی ته احتیاج لری حکه د هوای او نېغې
مخالفت یی اړو مرو په ضرورتا مینې، دغه راز دی خپل
نوکر سفارش هم نه رد کوی، حکه که رد کوی یی نوده سه
داویره پیدا کیږی چی یابه یی د امر حنه سر غره ونه
و کړی، او یابه ده ته په زیان رسولو کښی کونښن دکړ
د بنده کاناو ټول خپل منعی سفارشات په هم دی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش
نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چی یایی تربینه تمه
کیږی او یایی تربینه ویره کیږی. (والله تعالیٰ هیڅ چا
تمه نه لری، د هیڅ چانه ویریږی نه، او هیڅ چاته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی دی:

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَشْعُرُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
شُرَكَاءَ إِنْ يَسْمَعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ
هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ (۱۱)

ترجمه: خبردار، یقیناً د الله تعالیٰ په اختیار کښی دی
هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په
حکه کښی دی. او تا بعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

دا الله نه شریکانولره بولې، اوتا بعداری نه کوی دی
مکړد کمان، اونه دی دوی مکړد روغرت، اټکل کارونه
کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد نازولی،
پاک دی الله تعالی، دی بی نیاز دی، خاص ده لره دی
هغه څه چې په آسمانونو کښی دی او هغه څه چې په مکه
کښی دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی دهم
دغو مشرکانوله خوا سفارشیان کښل کړی، الله تعالی فرمایي
وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاءُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ
أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

تره: اوبندګی کوی داخل په غیر الله نه د هغه چا
چې نه ضرر رسولی شی د وېته اونه نفع رسولی شی دی
ته، او وایی دوی چې د اکسان سفارشیان زموږ دی دا الله
تعالی په دربار کښی، وایه ته آیاتو خبر ورکوی الله
تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هنی باندی په
آسمانونو کښی اونه په زمکه کښی یعنی داسی شی چېرې
نشته، پاک دی الله تعالی او نه پر لوی دی له هغو اشیاو څخه
چې دوی یې شریکوی دا الله (ج)، سره. اوهم دارنګه الله تم

فرمایلی دی:

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا إِلَهًا ۚ بَكَ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْترُونَ (۱)

ترجمه: پس ولی مرسته ونه کپله دوی سره هغو
چی نیولی وودوی هغوی لره معبودان بپله الله نه
دپاسه د نژدی والی الله ته بلیکنی ورت شول ردعنا
په وخت کنی، له دوی حنه اوهم دادی دروغ دردی
او هغه حه چی تری بی دوی اپرا الله.

او د مشرکانو د عقائد ونه د خبرو رکولو په لری
می داسی فرمایلی دی:

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِقَرِّبُنَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى الْأَيَّهِ (۲)

ترجمه: او ویل دوی: عبادت نه کوو مونږ د دوی
مکرر دی له پاره چی نژدی کړی دوی مونږ الله تعالی
ته په مرتبه د قرب کنی.

دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّخِذُوا الْمَلِيكَهَ وَالذِّبْنَ
أَرْبَابًا (۳) الایه (۳)

اوهم داسی نکه یی فرمایلی دی:
قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا
 أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْدِثًا - (۴۸)

مگر سفارش والہ اودعا کوئی صرف ہنہ دول سفا^{شی}
 اودعا کوئی شی دقوم پہ بارہ کنی چی ورتہ اجازہ شوی^{حاصلہ}
 وی، پس دی ہنہ دول شفاعت نہ شی کوئی دقوم ہنہ
 چی منع راغلی بی، لکہ د مشرکانو پہ حق کنی سفارش
 کول اوور لہ بخینہ غوہنتل شو اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:
 مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
 لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
 تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ
 اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِابْنِهِ اللَّعْنُ مَوْعِدًا
 وَعَدَاهَا آيَاتُهُ كُلَّمَا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ
 لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ وَإِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ - (۴۹)

ترجمہ: نہ دی روا پیغمبر لہ او نہ مسلمانانو لہ چی
 بخینہ ووعواہی د مشرکانو لہ پارہ اگر کہ وی دوعاوند
 د خیلوی پس لہ ہنہ نہ چی بنکارہ شوہ د ویتہ چی دی
 دوزخیان دی، او نہ وہ بخینہ غوہنتل د ابراہیم، خیل

پلاسه مکریه سبب د و وعدي وه چي کړي وه (پلاسه هغه وعده د ده (ابراهيم) سره پس هکله چي بنکاره شوه ابراهيم ته چي دى د بتمن د الله دى نوبيزاره شو هغه نه بليشکه ابراهيم خانغا د پرنوم زړى اوصبرناک و. او دغه دود الله تعالى د منافقانوپه هکله فرمايى دى:

رَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوى کښي که ووغواي ته بخښنه د دوى له پاره او که يي ونه غواي د دوى له پاره، هيڅکله به ونه بخښي الله دوى لره.

او په صحيح حديث کښي ثابت شوى ده چي الله پاک خپل پيغمبر د مشرکانو او منافقانوپه حق د بخښنې غوښتلو هڅه منع کړي دى، او د دى خبري هڅه يي خبر ورکړي دى چي دى (الله) د و پته بخښنه نه کوي او فرمايلى يي دى:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (۲)

ترجمه: يقينا الله پاک نه بخښي چي شرک او کي شى د هغه سره، او بخښي هغه کناهونه چي کم دى د دينه هغه چالره چي اراده و فرمايى د مغفرت يي. دغه دود

فرمایلی دی:

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا
تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَا تُوُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ، (۱)

ترجمه: او هیچ کله مه کوه مونخ، د جنازه په هیچ
تن له دغو (منافقان) چی مرشی، او مه دریزه په قبر
دده (د دعا، استغفار، یا تدفین) د اتمام له پاره، بیشکه
دغه (منافقان) کافران شوی دی په الله تعالی او په رسول
دهغه، او مړه شوی دی دوی په داسی حال کنبی چې
دوی نافرمان وو. هم دارنگه الله تعالی فرمایلی دی:
اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ يَرْجِبُ
الْمُعْتَدِينَ (۲) (۳)

ترجمه: و بولی تاسی خپل رب لره (هر وخت، په زاری
عذر او په پټه سره بیشکه چی الله نه خوښوی تیریدونکی
له شرعی حدودو نه په دعا کنبی)، او په دعا کنبی شرعی
حدود څخه تجاوز دای چی بنده د الله پاک څخه دهغه
کار کول غواړی چی الله پاک هغه کار نه کوی د مثال په
توگه دی نبی نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبری
مقام غواړی، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوی
او داسی نور شو او یا دا چی د الله پاک څخه د کناه او

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو
 سورة دا الله (ج) نه دکومل غوښتنه کوی، پس سفارش
 کونکی هغه خوږ دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو
 اجازه کړی وی، او بیاد ی هغه ډول غوښتنه کولې شي
 په دغه غوښتنه رد عا، کښی کناه نه وی، که چرته
 یو تن یی داسی څه وو غواړی چی ورله مناسب نه وی
 نو بیا په هغی باندې ټینکار نه کوی ځکه چی هغوی پښه
 هغی باندې د ټینکار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایي
 معصوم دی:

إِنَّ أَوْلَىٰ مِنْ أَهْلِي وَإِنَّا وَعَدَكُمُ الْحَقُّ وَ
 أَنْتَ أَهْلَكُمُ الْحَكِيمِينَ (۱)

ترجمه: بیشکه چا حوئی زما د اهل څخه دی، او بې شکه
 وعدۀ ستا سو حقه ده، اوتۀ ډیر لوی حکم کونکی یی،
 بیا الله پاک و فرمایل:

رَيْنُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ
 صَالِحٍ فَلَا تُسْأَلَنَ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ وَإِنِّي
 أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ - قَالَ رَبِّ إِنِّي
 أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
 تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

هڪه چي دي دداسي عمل والا دي چي نيٺ نه دي پس
 دُعا مه غواره زمانه دهغه چا په باره ڪنبي چي نشته
 دي تالره ده هغه (دايمان) په باره ڪنبي يقين بيشڪ
 زه پند درڪوم تاته چي (نه) شي ته له جاهلانوحنه
 وويل ده: (نوڻ) اڪاربه حما! يقيناً زه پناه غوارم پتا
 سره له دي چي سوال وڪرم له تانه دهغه چا په باره
 ڪنبي چي نشته مالره دهغه په ايمان باندې يقين
 اڌڪه ته بخڻينه ونه ڪي ماته اورهه ونه ڪي په
 ما باندې نوشم به زه له زيان ڪارانه.

اوه، سفارش ڪونڪي، اود عاوالا چي دالله پاڪ په
 دربار ڪنبي سوال اوسفارش اود عادالله تعالى دقضا
 قدر او مشيت پوري اڀه لري پس دالله هغه ذات دي
 چي قبلونڪي دسفارش دي ادا جابت ڪونڪي ددعا دي
 اوهغه ذات دي چي دسبب اومسبب دواڀو خالق دي
 اوداد عاد هغو اسبابو دجملي حنه دهه ڪوم چي د
 الله تعالى له طرفه مقدر شوي دي.

پس ڪله چي حقيقت په دي ترتيب سره دي بيانو
 محض اسباب مؤثر ڪنل پي له دي چي مؤثر حقيقي
 ته يي نسبت و شي، شرڪ في التوحيد ڪنل ڪيزي
 اود سبب حنه په دي وجه ڪارنه اخستل چي په دي
 برخه ڪنبي يي سببيت تثبيت نه دي داد عقل تنقيص

اونیکر تیا وجه ده او په کلي توکه د اسبابو څخه
سترگی پتول چی هیڅ وجود نه لری داد شریعت بی
اعتبار ده کول او ور باندی داغ لکول دی، بلکینی په
بنده باندی دالانم دی چی دی به متوکل علی الله
اوسینې او دده څخه به سوال او غوښتنه کوی او
امید به ترینه ساتی او دا ځکه چی الله پاک د بنده د مشکل
د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نور شیان چی غوښتی
وی اسباب مقرر کړی دی -

د ادنی په حق کینی د اعلی له طرفه دعا

غوښتل او دغه راز بالعکس د وار په مشرء طریق
د دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه هم دی
لوی مرتبی ځاوندیی د ټیټی درجې د څښتن له پاره
کولی شی او د ټیټی درجې والایی د لوی درجې ځاوند
په برخه کینی کولی شی لکه چی د انبیاء علیهم السلام څخه
به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو
د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کینی د رسول الله
صلی الله علیه و آله څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړی (۱)
او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه و سلم څخه
بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

(۱) داد اعلی له طرفه د ادنی په حق کینی د دعا کولو مثالونه

استسقی په باره کښی د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله
عنه د د عاکولو له پاره غوره که او وړاندی یی کړه -
دغه د ول خلک به د قیامت په ورځ انبیاء وعلیهم
السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوی چی محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم په دوی کښی دکر دوسفار ش کورنکو
سرداردی، اود یوشمیر خاصو سفارشونو د یار هم
د همدغه په برخه دی، اما د دی سره سره بیا هم په
صحیحینو کښی د رسول الله صلی الله علیه و آله څخه دا خبره
ثابته ده چی ده فرمایلی دی: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا
عليّ فانه من صلي عليّ مرة صلي الله عليه عشرة
ثم سلوا الله لي الوسيلة فانها درجة في الجنة
لا تنبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اكون
ذلك العبد فمن سأل الله لي الوسيلة حلت له
شفاعتي يوم القيامة» - (۲) یعنی کله
چی تاسی د مؤذن څخه اذان آوری نو تاسی ورسره هغه
څه ووايئ چې هغه یی وايي (دا اذان کلمات ورسره تکرار
وئ) اربیا وروسته پر ما باندې درود ووايئ ځکه هغه

- (۱) دا د دین له پلوه دا علی درجی د څښتن له پاره د دعا
غوښتنو مثالونه ذکر کړي - (ژباړن) -
(۲) دا یواځې مسلم روایت کړی دی -

خوڻ ۾ ڇي پر ما باندی یو واس درود وو وایی اللہ پاک
 پہ هغه باندی لس کرتا درود وائی بیا ورپی د اللہ تعالیٰ
 څڻه زماله پاره وسیله و غواری حکه دغه وسیله په
 جنت کښی یوه درجه ده چه د اللہ تعالیٰ د بنده کانو
 څڻه دیو بنده له پاره اختصاص شوی ده، او زه هیله
 کوم څي دغه بنده زه وو و سم پښ خوڻ څي زماله پاره
 د اللہ پاک څڻه وسیله او غواری نو د قیامت په ورځی زما
 د شفاعت له پاره مستحق وگرځیده.

دغه راز عمر رضی اللہ عنه څي کله د عمری کولو پاره
 تللو اور، سول اللہ صلی اللہ علیه و آله ته په څڻه بڼه ویله
 نو عمر رضی اللہ عنه ته یی و فرمایل: يَا أَخِي لَا تَنْسِنِي
 مِنْ دُعَائِكَ، (۱) ای زه که! ما په دعا کښی له یاد نه
 مه اوباسه.

پس نبی علیه السلام د چل امت څڻه غوښتی دی څي
 د ده له پاره دعا و غواری، لیکن دغه غوښتنه د دی
 جملی څڻه نه ده څي دی کښی د خپلو امتیانو څڻه سوال کړی
 بلکښی دی دوی ته په دی باندې داسی امر کوی لکه
 څرنگه څي دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښی
 په کومو څي ثواب حاصلیږی، امر کوی، د رسول اللہ صلی

(۱) د دې حدیث په سند کښی عاصم بن عبد الله
 دی او هغه ضعیف دی.

الله عليه وسلم له پاره د خپلو امتيانو په ټولو اعمالو کښې
چې د دوی له خوا تر سره کېږي د دوی په شان اجرې
حکمه د رسول الله صلی الله علیه وسلم حقه ثابتې ده چې
ده فرمایلي دي: مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى الخ

یعنې چا چې د نیکۍ په لوري بلنه ورکړې نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجرې چې د دې تابعان^{نري}
و کړي بې لاسي چې د دوی په اجر کېنې حقه کم والی راشي
او خوځ چې د گمراهۍ په لوري بلنه ورکوي نو پرده
باندې به د هغه چا د گناه په اندازه گناه پټې کېږي
چې د دې پیروي کړې وي بې له دې چې د دوی د گناهو
په بار کېنې حقه کم والی راشي.

پس په داسې حال کې چې رسول الله صلی الله
عليه وسلم د هر نیک عمل په لوري خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د دې له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې
چې په هغې کېنې د دې تابعان^{نري} کړې دي، د دوی
په شان اجرې دی.

د غه ټول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه
باندې درود وايي، نو الله پاک په هر یو د هغوی
باندې لاس ځلي درود وايي رحمت لېږي، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلېږي
او د هر گنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

په حق کښی د دوی د دعا اجابت کوی او شت نشته چی الله
تعالی د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنی
بدله ورکوی، او کومه فائده چی رسول الله صلی الله علیه
ته رسیدی هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالی
د لوری نعمت گرهي.

دُعَا دَاعِيْ اَوْ مَدْعُوْلَه دُ وَاپو ته کټه کاسو

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث
کښی ثابت ده چی ده فرمایلی دی: داسی یو سړی
نشته چی دی د خپل وروړ له پاره په غیاب کښی د دعا
کوی مکر دا چی الله پاک هغی له یوه فرېسته مقررده وی
چی هر واری دی د خپل وروړ له پاره کومه دعا کوئ نو
دغه مقرر شوی فرېسته وایي: آمین او ستا له پاره دی
همدومره وی.

په یو بل حدیث کښی راغلي دی: (رَأْسُ الدَّاعِي
دَعْوَةٌ غَائِبٌ لِّغَائِبٍ) (۱) یعنی د پوره زیاته د قبول و
دعا په غیاب کښی د یو چا له پاره دعا کول دی.

پس د بدله پاره په دعا غوښتلو سره داعی (دعا کوئک)
او مدعو له (د چا له پاره چی دعا غوښتل کیږی) د واپو

(۱) منذری، ذهبی، او ځینو نورو حدیث پوهانو
دغه حدیث ضعیف بللی دی.

ته کته رسيدی اگرچی دعا کونکی په رتبه کینی د هغه چا
 چی دعا ورسره له غوښتل کیری ټیټ هم وی، له دی امله
 مؤمن چی کله وځپل وروړ په حق کینی کومه دعا کوی نو
 په هغی سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پرې
 هغه چاته فائده رسيدی چی دعا ورسره له غوښتل کیری.
 پس چاچی بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په
 سره یی ځپل ځان اود دعا کونکی دواړو ته کته رسو
 مقصد و، نو دې او هغه مسلمان رور یی دواړه د نیکی او
 تقوی په برخه کینی د یو بل مرستیالان وگرځیدل ځکه
 ده ځپل دعا کونکی رور د مطلوب په لور، وهڅاوه او د
 هغه څه تر سره کولو ته یی متوجه که چی د دواړو له
 پاره پکینی فائده او کته ده.

پس غوښتونکی په دعا سره د داسی فعل چی دواړو
 ته پکینی فائده وی د هغه چا په شان دی چی بل ته په
 نیکی او تقوی سره امر کوی چی بیا مامور ته د دغه عمل
 په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمرته هم ده
 د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چی دغه مامور
 دی نیکی عمل ته رابلی دی، او بالخصوص د هغود عاکانو
 په برخه کینی لکه چی الله تعالی فرمایلی دی «بُذِرَ مَـمُورٌ
 مِّنْهُم مَّا شَاءَ» (۱) وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْيِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ

ترجمه: او بخنبینه اذغواپه دکناه چلی اود پاره د
مؤمنانو سرپو او مؤمنانو بنهؤ په دې کښی الله پاک
په استغفار سره امر کړی دی او بیا یی فرمایلی دی:

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا
اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

(۱) - ترجمه: او که چیرې دا دې له کوم وخت چې ظلم وکړه
دوی په ځانونو خپلو داغلی وی تاته پس بخنبینه غوښتی
وی دوی له الله څخه او بخنبینه غوښتی وی پیغمبر د دوی
له پاره نوځا مخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه
قبلونکی و ټوپی یی پر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا موخلاقو دا استغفار او
د دوی په حق کښی یی در رسول الله صلی الله علیه و سلم
دا استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول
الله صلی الله علیه و سلم ته د دې امر شوی دی چې د مؤمنانو سره
او مؤمنانو بنهؤ له پاره بخنبینه اذغواپه ولی دا خبره دیاوینی
وېر ده چې الله پاک مخلوق ته د دې امر نه دی کړی چې دوی
د خدا مخلوق له پاره د داسی شی سوال وکړي چې الله پاک
مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه دی کړی بلکښی
الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی
او تر څو دی تعیملول یی د الله تعالی عبادت او طاعت دی

اود فابل په حق کښی د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تر
ته د نزدیکی وسیله اوسېب دی.

پس کله چی دی دغه فعل ترسره کړی نو د الله پاک
دلوری د لوی احسان او انعام پیر زونی، مستحق وگرهی
اود ټولونه ستر احسان چی الله پاک په بنده کاروباندی
دهغې پیر زونه کړی دهغه د ایمان د قبولو په برخه
کښی ورته هدایت او توفیق ورکول دی چی دغه ایمان
د قول او عمل هڅه عبارت دی اود طاعتونو او نیکیو په
کولو سره زیات والی موی، نو هر کله چی بنده د خیر
کار (نیک عمل وکړی)، نو په ایمان کښی یی زیات راشی
اود دهغه حقیقی انعام دی د کوم یادونه چی د الله تعالی
په دې مبارک قول کښی شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) - (۱)

ترجمه: لاس د هغو کسانو چی تا انعام کړی دی په
هغوئ باندې. اودارنگه د الله تعالی په دی قول کښی
یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ
الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر خوک چی د الله اود الله در رسول و منی
نودغه کسان به (په جنت کښی)، د هغو کسانو سره وی چی

انعام کړې دی الله پر هغو باندی .

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه
نعمتونه دی او که نه دی، په دیکنی زمونږ د مسلك
د علماو او نورو علماو د دوه مشهور قوله دی چی
تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه
بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل
کیږی .

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا
هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره (مرکړی دی
اود واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه
امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری
خبره ده، او دا هل السنة والجماعة په نزد باندی اصلي
او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه
ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو
سره حاصلیږی .

په دی حای کینی مقصد دادی چی الله پاک مخلوق
ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کینی صوف د هغه
څه په باره کینی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی
کینی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب
دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه
پرته بل څه نه غواړی، پس بل چاته به څنگه اختیار

وساکنی له ده څخه دی د دینه رواجېو او مستحبونه،
په غیږ بل څه وغوښتل شی! بلکښی الله تعالی په بنده
د ضرورت نه پخیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرم
او ممنوع کړولی دی.

اوس په دی لړ کښی د دعا غوښتونکی نیت ته کتل
پکار دی چی نیت څنګه دی، که مقصد یی په سره مامور
بالدعاء (د عاکونکی) ته او یا د هان او دعا کونکی د وارېو
له پاره فائده رسول و، نو په دی سره دعا غوښتونکی
ته ثواب حاصلېږی، او که پخیر ته یواځی خپل مطلب حاصل
یی مقصد وېی له دی چی مامور بالدعاء (د عاکونکی) ته یی
مکته ورسېږی، نو دا یواځی د ده د نفس تقاضا پور
کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه
کوی، بلکښی د دغه راز سوال څخه یی نهی کړی ده ځکه
چی داد مخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چی د چا
له پاره پکښی د مصلحت او ګټې رسولو کوم قصد نه دی
شوی، او حال دا چی الله پاک مونږ ته امر کوی چی ده ته
راجع شو، بنده ګمی یی وکړو او د بندګا نوسره یی په نیکی
او احسانا کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دعا مقاصد و څخه د یو
قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د مراجع کیدو

دعا او صلوة قصد شوی دی اونه پکښی مخلوق سره
احسان کول، لکه زکوٰۃ ادا کول شو په نظر کېښی نیول
شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ننگ
کارېږي اما بیا هم ما مود به، او ما یوذن له فیه، یعنی
هغه شی چې بنده ته یی وکولو امر شوی دی، او هغه شی
چې بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی
بلکښی دواړه په خپل منځ کېږي یو ډېل سره توفیر او
فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یا د دم اچولو غوښتنه
شوه، هکله دغه کار اگرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی
الله علیه و آله په یو حدیث کېږي فرمایلی دی: **أَوْ يَأْزِرُ كَسَانَ**
دَاسِي دِي چي بي له حساب څخه به جنت ته داخلېږي او
د احوک دِي چي استرقاء یعنی درقيی او دم طلب نه کوي
ر مقصد دادی چي، دوی د ضرورت په وخت کېږي درقيی
د طلب څخه کوم چي صرف ما یوذن له فیه دی او درخصت
په درجه کېږي قراړ لري د وسیلې په توګه استفاده نه
کوي بلکښی د توکل څخه کوم چي اعلیٰ اولویه درجه مقام
لري کار آخلي.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمہ وایي: د دی مسئلې په
هکله مابل حایي کېږي په تفصیل سره بحث کړی دی او په

دغه رات دا الله تعالى خنه په مستقیمه توګه د سوال
کولو په برخه کې الی فرمان داسی راغلی دی :
وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ
دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له ما څخه بندهګان
زما له حال زما څخه نو بېشکه زه نژدې یم قبلوم دعا دعا
کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د مني حکمونه
زما او ایمان دی راوړي پر ما ریتین دی وکړي په قبول
د دعا سره، ښایي چې دوی په سمه لاره محکم پاتی شي -
همدارنګه الله تعالى فرمایلي دي -

فَإِذَا قَرَعْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۱۲)
ترجمه: پس کله چې فارغ شي د تبلیغ یا لمانځه څخه، نو
هان سترې کوه (په عبادت یا دعاء کېږي)، او خپل ربه رغبت
اونه اری کوه -

همدارنګه الله تعالى فرمایي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا) (۱۳)
ترجمه: او کله چې تکلیف ورسیري تا سوته په دریاب
کېږي، نو هیر شي ستا سونه هغه څوک چې تا سویی په حاجتو
کېږي په غیر د الله تعالى نه را بولي - او همدارنګه الله پا

فرمایلی دی :

اَقْمِنْ يَحْيٰى الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاكَ وَ يَكْشِفُ السُّوْءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ (۱) - (۱)

ترجمہ: بلکنی ہفہ خوٹ (غورہ دی) جی قبلوی سول
د عاجز ر بیکس او ناقرا، کله کو بولی دغه مضطر ہفہ لله
اولری کوی سختی او کرحوی الله تا سولرہ خلیفہ کان پہ
زمکہ کنی۔

دغه ران الله تعالیٰ فرمایلی دی :

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ
هُوَ شَآئِنٌ (۲) - (۲)

ترجمہ: سوال کوی د الله تعالیٰ حنہ هر هفہ خوٹ جی
پہ آسمانونو او همکہ کنی دی هرہ ورح الله پہ یوبل شان
کنی دی۔

پہ الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ
حنہ ویرہ او امید سائل توحید حنہ عبادی

شک نشته جی الله پاک د حید مبارک کتاب پہ ذریعہ
هم د شرک جرپی قطع کرپی دی او همی پی پہ دغه کتاب کنی
د توحید د دغه دول پورہ وضاحت او بیان کرپی دی، او د
پہ دی خاطر جی ہیتر یوکس د الله تعالیٰ حنہ پرتہ پہ بل

هیچجا باندی شتوکل و کپی، نه ترینه امید و ساقی اونه ترینه
 ویرینی، الله تعالی په دی هکله داسی فرمایلی دی:
 (فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاحْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
 ثَمَنًا قَلِيلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه وړینئ تاسو د خلقونه او ویرینی
 له ماتنځه او مه اخلئ هماغه په ایا تونو باندی بدله لږه (دنيا)
 همداړنکه الله تعالی فرمایلی دی:
 (إِنَّمَا ذُرِّيَّتُكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ) یعنی غه
 جاسوس یقیناچی شیطان دی تاسی د خپلو ملګرو خښه
 ویره وی. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)^(۲)
 پس مه ویرینی له هغوی نه، اوله مانه ویرینی
 که چری بی تاسی مؤمنان - یا هکله چی تاسو مؤمنان یی -
 همداړنکه الله تعالی فرمایلی:

(الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
 وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ
 عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ
 النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آيا نه دی کتلی تا (ندی رسیدلی تاته حال) هغو
 کسانو چی وو ویلی شو دوی ته: بند کړی تاسو لا سونه
 خپل او قایموی یعنی سمر ادا کوی لمونځ او ورکوی تاسی زکوٰۃ

نو کله چی فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کې
یوه ډله له دوی نه ویریدله له خلقونه په شان دوی
د دوی د الله نه، بلکې د پریزیا د دوی له دغه.

دغه ډول الله پاک فرمایلی دی.

اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتٰى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَحْشَ
اِلَّا بِاللّٰهِ. (۱)

ترجمه: بیشکه چی آبادوی مساجد یعنی جوماتونه د
الله تعالی هغه شوک چی ایمان یی راوړی دې په الله او
په وراړت آخرت اوسم یی اداء کړی دی لمونځ او ورکړی
یی دی زکوٰۃ او نه دی ویری دی مکر د الله نه یعنی
په غیر د الله حقه د بل چانه نه دی ویریدی.

پس دا خبره څرګنده شوه چی اطاعت به الله
او د الله د رسول د ډاډو کیږی، او دیره به یواځې د
یو الله حقه کیدای شی.

همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتٰهُمْ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ
وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُّؤُتِنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَرَسُوْلُهُ اِنَّا اِلٰی رَبِّنَا رَاغِبُوْنَ. (۲)

ترجمه: او که دوی خو شمهاله شوی وای په هغه

چی ورکری و دوی ته الله تعالیٰ اور رسول دهنه، او
دوی ویلی وای چی کافی (بس)، دی مونږ لره الله تعالیٰ
زردی چی رابه کری مونږ ته الله تعالیٰ د فضل حیل نه
اور رسول د دغه الله (له بل غنیمت) -

او الله تعالیٰ د دوی قول نظیر د الله پاک دغه
مبارک قول دی چی فرمایي:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ
جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (۱)

ترجمه: داهغه کسان دی چی وویلی دوی ته خلقو
(جاسوس)، یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کری دی
ستاسی د مقابلی له پاره ډیر لښکر، نو ویریزی له دونه
پس دغه ویر و لولایات کړ ایمان د دوی، او د ویل
دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ اوری ښه کارسادی.
رسول الله صلی الله علیه وسلم حیل امت ته د حقوید
دغه قسم په کمله توګه ثابت او روښانه که او دش
ټول اسباب یی په حیل امت کښا محو کړ او نابود کړ او
داله دی امله چی دغه ډول توحید ز مونږ د دوی قول
تثبیتونکی دی چی وایو -

(لا اله الا الله، نشته دی لائق د بندګی او عبادت

مګر یو الله دی یعنی دا الله پاک نه په غیر بل خود د عبادت او بندګۍ وړنه دی، ځکه الله هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښی زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلوا متیانوته یی وفرمایل: (لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ مُحَمَّدٌ، یعنی داسی مه وایئ که دا الله خوښه وی او د محمد خوښه وی بلکښی داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد، که دا الله خوښه وی او بیا د محمد خوښه وی -

یوحیٰ یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که دا الله خوښه یی او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله نداً، آيا زه دی الله شریک وګرځولم؟ داسی ووايه: (ما شاء الله وحده، که دیو الله خوښه وی - (۱)

(۱) په اوسنی وخت کښی د پیروز یا تو خلاقود خولو خڅه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راوړخی او بیا خصوصاً په هغه وخت کښی چې تملق او غوږه مالی ورسه مل شی نو دواړو خاوندانو او هغو کښتګاهه چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری پر خطاب کښی وایي: خدای اوت ته به دا کار کوی، په خدای اوتاباندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښ وی، نو دا کار کښی، په خدای (پاتې ص ۷۱)

دغه راز رسول الله صلی الله علیه و آله فرمایلی دی :
 حوث چي لوږه ر قسم کوی نو هغه دی په الله سره
 قسم یا د کړی او یا داچی چپ دوسی، همدا رنگه یی
 فرمایلی دی : چاچی دا الله پاک نه په غیر په بل شه
 باندی لوږه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وگرهیدای یعنی
 د الله پاک سره یی شریک پیدا کړو -

دغه ډول رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم ابن عباس
 رضی الله عنه ته و فرمایلی : کله چی سوال کوی نو د الله نه
 او کله چی د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه
 او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د
 لیکنی څخه چی مخکینی دی راتلونکی دی، اوت ته ورسره مخ
 کیږی (یعنی کوم شی چی تاته د رسیدنی هغه مقدار
 شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ کړی
 تاته گټه نشی رسولی مگر هغه شی چی الله پاک ستا فائد
 له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری
 کوښښ وکړی چی تاته نقصان اوزیان در ورسوی
 نو تاته نقصان نه شی در رسولی مگر هغه شی چی الله
 پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

(پاڼه ۷۲) اوتاباندی می سپارلی دی، خدای اوتاته می
 سپارلی دی. د دغه حدیث له معنی دغه ډول اقوال شرعاً ناروا
 دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

دغه ډول رسول کړیم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
 زما د تو صیف په برخه کشی دوو مره افراط مه کوی
 لکه څو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
 کښی کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ماته د الله بنده او
 دهغی رسول و ووايي. همدارنگه یی فرمایلی دی:
 الله! ته زما قبرت ونه کړی چی عبادت یی شرع شوی
 دغه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
 باندی اختر خوشالی او میله، مه جوړوئ، پرما باندی
 درود او وایی، بیشکه ستاسی درود هر ځای کښی چی
 یاستی ماته رسیږی.

همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم دخپل
 مرض په حالت کښی وفرمایل: په یهودو او نصاراؤکی
 د الله لعنت وی دوی دخپلو انبیاءو د قبرونو څخه
 مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت دهغه ډول افعالو
 او مراسمو د اجرا کولو څخه ویرولو کوم چی دیهودانو
 او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښی منم ته راغلی ؤ.
 اُمُّ الْمُؤْمِنِینَ عائِشَةُ رَضِیَ اللهُ عَنْهَا وایی:

که دا ویره نه وای چی خلق به بیاد رسول الله صلی
 الله علیه د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
 مکشوف یعنی بنکاره وای او کوم ځانل یا پرده به یی
 نه لری، لیکن دا بد کار دی چی قبریی بنکاره شی مسجد

ترینہ جوہ شی^(۱) «شخ وایی» دایو وسیع باب دی چی
 زینت زیات دلائل پکینی وجود لری - (۲)

(۱) لکه چی په فتح الباری کینی ذکر دی مراد په دی سره
 د کور حقه د باندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چی معنایی مخکینی ذکر شوه د
 سند په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستنی حدیث کینی چی رسول الله صلی الله علیه وسلم
 په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یی ورساله
 داپه گوته کړی دی چی دوی د چپلو انبیاء د قبرونو حقه
 مساجد جوړه کړی و، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم چپل
 صحابه او امتیان په دی برخه کینی دهغه ډول افعالو انبیاء
 حقه ویرول کوم چی هغوی د چپل خانه ایجاد کړی و، بناءً
 اوس په دی باندی هان پوه ول په کار دی چی در اتخذوا
 قُبُورَ اَنْبِیائِهِمْ مَسَاجِدَ، چی معنایی داده، دوی د چپلو
 انبیاء د قبرونو حقه مساجد جوړه کړی و، هه مقصد کیږي
 شی ۶ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه راخذ، یا مسجد
 جوړولو په باره کینی په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد)
 نومی چپل تصنیف کینی مفصل او په زړه پوری بحث کړی
 دی او د موضوع په اړه یی یوزیات شمیر احادیث په مختلفو
 روایاتو او عباراتو سره را نقل کړی دی او بیایي دغه

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رنډا کښی په دری
دوله داسی معنا کړی دی :-

۱ - په قبر و نو باندی لمونځ کول یعنی په قبر و نو باندی
سجده ایښودل -

۲ - قبر و نو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښی ورته
مناخ کیدل -

۳ - په قبر و نو باندی جوماتونه (مساجد)، جوړول او پکښی
د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی د اهم لیکلی دی چی امام شافعی (رح)، ویلی
دی چی حدیث د غودری واپس معنا کانونه شامل دی -

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چی د دغه دریو
معنا کانونه هره یوه واخستل شی په اوسنی وخت کښی
دهی یوی له پاره مصداق وجود لری هکه داسی جوماتونه
وجود لری چی په مقبرو کښی په قبر و نو باندی د پاسه
آباد شوی دی، او خلک پکښی لمونځ اړکوی -

دغه راس د پیر جوماتونه دی چی په اډیرو کښی او
نورو ځایونو کښی د قبر و نو په منځ او یا خوا و شا کښی جوړ
شوی دی، او دغه ډول په ځنو مسجدونو کښی بعضو
پیرانو، اهوندانو او ملا امامانو مړی د ځنو هود غرضو
اشخاصو له خوا د فن کیزی چی اکثره یی په لمانځه او دعا
کښی د قبلی په لوری مخی ته واقع کیزی -

دارنگه په مقبرو، درگاه کانون او په اصطلاح زیاتونو
کښی سجدو او انحاء او د قبرونو ټپکله ول او هم کول د
قبر پرستو او زیارت پرستوله هوایوه عادی مسئله گرځیدلی
ده. په دی هکله دی زیات تفصیل په پاړه دشینو البانی
کتاب، تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد، ته مراجعه شی
الله یار دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سخی لاری
هدایت او کړی، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه
مودی په امان کښی و ساتی.

(ژباړن)

هغه اسباب چی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدی

مؤمن سره له دی چی په دی باندی علم لری چی الله
پاک د هاشمی پالونکی او مالک دی، هوددی سره سره
دی د هغو اسبابو څخه چی الله تعالی پیدا کړی دی انکار کولی
د مثال په توګه الله ج، دنیا تا تود را ټوکولو او زرغونه
ولوله پاړه لکه چی فرمایي باران یی سبب گرځولی دی -
رَوَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ (۱۱)

ترجمه: او په هغه څه کښی چی را وړولی دی الله تعالی
 د آسمان له طرفه له او بوختی نوز، غونه کړی پی ده په
 هغوا و بوسره ځکه پس د وچ والی دهغی نه او خپاره کړی
 پی دی په دی ځکه کښی له هر قسمه زنده سر یعنی خوښ، د-
 سنبکو څخه .

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانوله پاره اسباب
 گرځولی دی د کومو وجود چی د دغور واپو یعنی لمر او سپوږمۍ
 پوری اړه لری .

دغه ډول پی دعا او شفاعت په هغه څه کښی چی په دعا
 او سفارش سره حاصلیږی اسباب گرځولی دی .
 د مثال په توګه پد باندی د مسلمانانوله خوا د جنازی
 د لمونځ ادا کول شول، ځکه د جنازی لمونځ د هغوا سباب بود
 جملی څخه دی چی الله پاک دهغی په توسه سره پر مړی باندی
 رحم کوی او په دغه مړی باندی د جنازی د لمانځه ادا کونکو
 ته ثواب ورکوی .

اما په اسبابو کښی د ری ټکو ته متوجه کیدل په کار دی
 یو داچی د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوږ
 ځانګړی سبب په پام کښی ونه نیول شی بلکینی د دغه سبب په
 څنګ کښی د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروری دی
 او د دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره
 کښی ځنی خنډان هم وی چی دهغی لری کول هم ضروری

وی نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شی او خنداڼ له منځه
لاړنشی مقصد نه حاصلېږي، او الله (ج) چې پاك او منزه
دی هغه څه لره چې خوښه یې وی هغه پیدا او شته کاندې
اگر چې د خلقو خوښه نه دی، او کوم شی چې د خلقو خوښ
وی نو د هغې وجود هله ممکن گرځي چې الله پاك یې د پيدا
کيدو اراده وکړي.

دویم دا چې دیوشی په سببیت باندې عقید ساتل ې له
دی چې په سببیت باندې علم ولري، همنوع امر دی، پس هغه
څوک چې دیو داسی شی سببیت ثابت وی چې یا ور باندې
علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله
لاسه روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دی
کمان اوسی چې نذر د مصیبتو نود هم نیوی او د نعمتو نود
حصول په برخه کښی یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښی
د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت ده چې رسول الله
صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلی
یې دی: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوډ عمل
نه ترسره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د
خروج او د تلویوه لاس ده.

درایم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وی داسیاو
د جهلی څخه نه حسا بېږي، ځکه چې مېنې د عباداتو، توفیقي
ده، یعنی د شارع څخه د سم او نقل پورې اړه لري پس انسان

له پاره دا جائزندی چی دی د الله پاک سره شریک مقر
کړی، اود الله تعالیٰ هغه په غیر بل چاته را مدد شه ووايي
راویي، بلي او عبادت يي وړ له پیل کړی، اگر چی دی په دی
کمان اوسی چی د غیر الله بلنه د ده له پاره د حُـنـو
مقاصد و د لاس ته راوړلو په برخه کښی سبب جوړی
دی شی. له همدی امله هغه طریقی چی د شریعت مخالفی
او بدعت دی د الله تعالیٰ د عبادت په برخه کښی وړ باندی
د انسان له پاره عمل ترسره کول اگر چی دی پری د شریعت
کمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

د اخیره هم په پام کښی نیول په کار دی چی کله کله
د انسان سره د حُـنـو مقاصد و په لاس ته راوړلو کښی
هغه وخت چی دی د الله تعالیٰ سره شریک مقر، کاندی
شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان هڅی حاجتونه د کفر
فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خو د ده له پاره
د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروادی هکه کوم فساد چی
د دغه افعالو په ارتکاب سره منم ته راځی هغه د پیلوی
دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چی د دغو ناروا اعمالو په
انجامولو سره منم ته راځی.

او دا هکه چی د رسول الله صلی الله علیه و آله د بعثت مقصد
مصلحت تحصیل او تکمیل او د مفسد و تقلید، او د له منم
وړل دی پس الله پاک چی په کوم شی سره امر کړی دی

نود هغی د فائدی او گنتی رسولوا هر را هم اوسیا ت
 متصور دی او د کوم شی ختنه چی یی منع کړی ده
 نو په هغی کښی د فساد د منع ته را تلو جانب را هم اوسیا
 متصور دی -

دا یو خو جلی دی چی زبنت زیات بسط او تفصیل
 لری، خو دا چی په دغو محدود و پانوکښی نه ځایزی
 نو په لنډ ډول سره ورباندی رتیا و اچول شوه
 والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و علی آله و اصحابه

اجمعین

